

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD
ÅR 1958

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1961

INLEDNING

TILL

Samhällets barnavård / Kungl. Socialstyrelsen = [Public child welfare] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1934-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1928-1960.

År 1931, år 1934 utgiven av Statistiska centralbyrån.

1931-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

1937-1949 med parallelltitel på franska: Protection de l'enfance. 1951-1960 med parallelltitel på engelska: Public child welfare.

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

Samhällets barnavård år 1958.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

SAMHÄLLETS BARNAVÅRD
ÅR 1958

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1961

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
SOCIAL WELFARE

PUBLIC CHILD WELFARE
1958

SOCIAL WELFARE BOARD



STOCKHOLM 1961

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

FÖRORD

Socialstyrelsen framlägger härmed berättelse angående samhällets barnavård år 1958.

Inom styrelsen har ledningen av hithörande arbeten handhåfts av förste aktuarien Linnéa Jonsson, under vilkens överinseende berättelsen utarbetats av amanuensen Marianne Elg.

Stockholm i oktober 1960.

ERNST BEXELIUS

ERLAND V. HOFSTEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. <i>Barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen</i>	9
Primärmaterial	9
Barnavårdsnämnderna och den rättsliga grunden för deras ingripande	9
Förebyggande åtgärder	9
Skyddsuffostran	12
Samhällsvård	16
Vårdkostnader för omhändertagna barn	19
Fosterbarn under lokal tillsyn	20
Allmän översikt	23
II. <i>Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott</i>	25
III. <i>Barnavårdsanstalter</i>	29
Barnhem	29
Barnkolonier	35
Barnavårdsanstalter för halvöppen barnavård	38
IV. <i>Ungdomsvårdsskolor</i>	41

CONTENTS

	Page
I. <i>The activity of the Child Welfare Committees according to the Child Welfare Act</i>	9
Primary material	9
The Child Welfare Committees and the Child Welfare Act	9
Preventive actions	9
Protective upbringing	12
Social protection	16
Costs incurred in caring for the children	19
Foster children	20
General survey	23
II. <i>Child welfare guardians and maintenance advances</i>	25
III. <i>Children's homes, holiday camps and day nurseries</i>	29
Children's homes	29
Children's holiday camps	35
Day nurseries and nursery schools ..	38
IV. <i>Reformatory schools</i>	41

Summary in English

Legislation on Public Child Welfare

The most important measure dealing with public child welfare is the Child Welfare Act of 1924 (with amendments). Under this Act each municipality must set up a Child Welfare Committee which, in special cases, may interfere and provide protection, care or education for children and adolescents either by taking preventive action or by taking charge of them for protective upbringing or social protection. The Child Welfare Committees are also responsible for the supervision of the care of foster children.

Other legislation lays down that the duties of the Child Welfare Committees are to include the appointment of child welfare guardians and the hearing of cases regarding maintenance advances, the advance allowances for children.

Preventive action, for children under 18, can consist of a warning to the parents, a warning to the child, an order to utilize a suitable institution designed to supplement home training (e.g. day nurseries, vocational welfare schools, etc.) or to provide the child with a suitable occupation prescribed by the Child Welfare Committee. Persons aged 18–21 may be charged by the Committee to live an orderly life or, when required, work may be found for them. *Protective upbringing* may be resorted to when the circumstances warrant interference even without the consent of the parents. Recourse is had to this measure not only in all cases of delinquency or where children are in danger of becoming delinquents but also in cases of maltreatment and serious neglect or of some other danger to life or health. Preventive action should have been tried before a person is taken in charge for protective upbringing; no one is to be removed from his home until it has proved impossible to obtain correction in any other way. Where an allowance alone is insufficient, a child improperly cared for or in need of special care may be taken charge of for *social protection*. This, however, always requires the consent of the parents.

By *foster child* is meant every child less

than 16 years of age who is brought up in a private home other than that of his parents or by a specially appointed guardian. Children taken charge of for protective upbringing or social protection who are boarded out in private homes within the district of the responsible Child Welfare Committee do not come under the Committee in its capacity of supervisor of foster children.

Preventive action

In the course of 1958 the Child Welfare Committees resolved to take preventive measures in 12 464 cases. This corresponds, on an average, to 5.3 of every 1 000 children under 21. The cities of Stockholm and Malmö accounted for the highest frequency with respectively 8.9 and 8.0 resolutions per 1 000 children, while the corresponding figure in Gothenburg was 2.2 per 1 000 children.

Of these children 80 per cent were boys. The most common action taken either separately or in combination with other measures, was the probation order, which was applied in the case of 54 per cent of the children. In the major cities practically all the children concerned were placed under probation whereas it was less common in the rural districts.

Approximately 10 per cent of the children against whom preventive action was enforced in 1958 had not yet reached their 10th year, while 77 per cent had passed their 13th year.

Protective upbringing

In 1958, for the whole year or for part of it, about 7 600 children were taken charge of for protective education and training. On an average, this corresponds to 3.3 out of every 1 000 children below the age of 21. The highest frequency is recorded for Gothenburg with 6.0 per 1 000 children as against 5.5 for Stockholm and 4.6 for Malmö.

In respect of 1 554 of the children the order to take charge of them was made during 1958. About 19 per cent of the chil-

dren had not yet reached the age of 7, while 66 per cent had passed their 13th year.

The most common reasons for children being taken charge of for protective upbringing were cases of maltreatment and the serious neglect of children under 16 years and also all cases of misconduct by children under 18 (respectively 44 and 41 per cent).

Approximately 57 per cent of the children who were taken charge of protective upbringing were cared for in private homes, 18 per cent in children's homes, 23 per cent in reformatory schools, while 12 per cent received care in other institutions, e.g. hospitals, mental institutions etc. During the first year of treatment the proportion of children in children's homes is considerable. Of the children taken in hand in 1958, 35 per cent were cared for in children's homes.

Social protection

In 1958 23 743 children received social protection; this corresponds to 12.9 per 1 000 children who had not reached the age of 16. The proportion is highest in Gothenburg with about 28 per 1 000 children, while in Stockholm and Malmö the corresponding figures are 26 and 20 per 1 000 children respectively. About 91 per cent of the children had been taken charge of owing to economic distress at home or need for protection.

During 1958 9 329 children were taken charge of for social protection. About 68 per cent of these children had not reached the age of 7. The majority of the children, 68 per cent, went to children's homes, while 34 per cent received care in private homes and 5 per cent in some other institutions.

The provisions of social protection is of short duration, 2.1 years on an average, especially in the major cities. In Stockholm, Gothenburg and Malmö about 71 per cent of the children who were looked after in 1958, were discharged in the same year, while the corresponding proportion in the rural districts was 39 per cent.

Costs incurred in caring for the children

The cost of providing care, e.g. protective upbringing and social protection, amounted

during the year to about 22 million crowns. Of this sum, 20.4 million crowns consisted of the cost of child care in private homes or other institutions, while 1.8 million crowns covered expenditures on equipment, travelling expenses etc.

Supervision of foster children

The number of foster children, i.e. children brought up in homes other than their parents' home, amounted to 27 000 on the 31 of December 1958. Of these, about 5 500 were taken charge of and placed in private homes in the municipality in which the Child Welfare Board had ordered action to be taken, and about 2 000 children were taken into the care of the Child Welfare Board in Stockholm and placed outside the city. All these children were exempted from the local arrangements for supervision of foster children. Thus, there remain about 19 500 children who are foster children in the true sense of the term. This corresponds, on an average, to 10.6 of every 1 000 children under 16.

About 56 per cent of the foster children were born out of wedlock. About 27 per cent of the children had not reached the age of 7, and 28 per cent had reached their 13th year. During 1958 approximately 4 400 children were registered as foster children. 55 per cent of these were under 7 years old. About 53 per cent of the children lived with relatives, and for 61 per cent of the children their relatives, usually their mothers, had provided the foster homes.

Child welfare guardians and maintenance advances

A *child welfare guardian* is appointed for the children of unmarried mothers and in special cases for children born within a marriage. At the end of 1958 child welfare guardians were appointed for 38 500 children born in wedlock, and for 90 200 born out of wedlock.

At the end of 1958 there were in all 1 619 child welfare guardians, 959 of whom were men and 690 women. In the rural districts the female guardians were relatively few (33 per cent), whereas they were in the majority in the towns (82 per cent).

If the father of an illegitimate child or

divorced father fails to pay the maintenance he has been ordered or has agreed to contribute, the Child Welfare Committee grants *maintenance advances*. In 1958 the maximum rate was 720 crowns per year and child. In 1958 there were about 65 800 children with maintenance advances. The sum granted was 36 million crowns. Fathers with maintenance obligations repaid 17.6 million crowns in 1958.

Children's homes, country camps and day nurseries

Special arrangements, approved by the national authority, are made for the organization of children's homes in each county. At the end of 1958 there were 193 children's homes, with a total of 4 426 places, in the whole country. Of the 193 children's homes 36 were *infants' homes* for the care of babies who are not accompanied by their mothers, 22 were *maternal homes* for care of infants with mothers and 7 were a combination between the two. 88 were *provisional homes* for temporary care, training and observation of children one year old or more and 40 *permanent homes* for care and training of children aged one year or more for a longer period of time.

During 1958 9 121 children entered the children's homes. Most of them (71 per cent) came from their own homes while 19 per cent came from hospitals and other institutions.

Children's holiday camps are open in the summer. At the end of 1958 there were 610 camps with a total of 24 100 places. About 35 000 children stayed at these country camps with a mean stay of 38 days. About 20 per cent of the children had not reached the age of 8, while 66 per cent were between 8—11 years of age.

In 1958 there were 315 *day nurseries* for the whole-day care of children under school age, 795 *nursery schools* for several hours a day for children between 4 och 7 years of age and 126 *play-centres* for school-children in after-school hours. These institutions provided a total of 46 900 places. Most of these institutions are found in Stockholm and Gothenburg (about 40 per cent).

Reformatory schools

Juvenile delinquents who have been taken charge of for protective education and who it has not been thought advisable to board out in foster homes or children's institutions are usually taken to some reformatory school. At the end of 1958 there were 22 schools with a total of 728 places, 70 per cent being for boys. At the same time the reformatory schools had 1 502 pupils, 143 of whom were boarded out in private homes and 609 discharged on probation. The other 750 stayed in the schools. Of the pupils in school 64 per cent were between 15—17 years of age. During 1958 538 new pupils were admitted to the reformatory schools.

I. Barnavårdsnämndernas verksamhet enligt barnavårdslagen

Primärmaterial

Barnavårdsstatistikens primärmaterial utgörs av uppgifter, som barnavårdsnämnderna varje år lämnar till socialstyrelsen. De flesta uppgifterna hämtas från nämndernas förteckningar över barn och ungdom, som varit föremål för ingripande i en eller annan form enligt barnavårdslagen. Dessutom förekommer uppgifter om barnavårdsmannaskap, bidragsförskott m. m. Blanketten för år 1958 har undergått en del förändringar jämfört med 1957 års blankett.

Barnavårdsnämnderna och den rättsliga grunden för deras ingripande

Enligt barnavårdslagen av år 1924 (med därefter införda ändringar) skall en barnavårdsnämnd finnas i varje kommun. Nämnden skall bestå av a) en ledamot av kommunens socialnämnd, b) en inom kommunen anställd präst, c) en vid kommunens folkskolor anställd lärare eller lärarinna samt d) tjänsteläkare om sådan finns. Härtill kommer minst två andra personer. Minst en av ledamöterna skall vara kvinna.

Enligt barnavårdslagen 2 § har barnavårdsnämnderna »att med uppmärksamhet följa de inom kommunen rådande förhållandena i avseende å barns och ungdoms vård och uppfostran» samt att i särskilda fall ingripa för att bereda skydd, vård eller uppfostran åt barn och ungdom antingen genom förebyggande åtgärder eller genom omhändertagande samt att utöva tillsyn över fosterbarnsvården och över inom kommunen belägna barnavårdsanstalter. Den omhän-

dertagande verksamheten kan ha formen av skyddsuppfostran eller samhällsvård. Omhändertagande för skyddsuppfostran omfattar enligt 22 §

a) barn under 16 år, som i föräldrahemmet misshandlas eller utsätts för allvarlig vanvård eller annan fara till kroppslig eller själslig hälsa;

b) barn under 16 år, som på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att fostra barnet är i fara att bli vanartat;

c) barn under 18 år, som är så vanartat att särskilda uppfostringsåtgärder krävs för dess tillrättaförande; samt

d) person i åldern mellan 18 och 21 år, som för ett oordentligt, lättjefullt eller sedeslöst liv eller eljest visar svår oart och beträffande vilka särskilda åtgärder från samhällets sida krävs för deras tillrättaförande.

Omhändertagande för samhällsvård (29 §) förekommer för barn under 16 år, som

a) på grund av föräldrarnas sjukdom, liknöjdhet eller oförmåga eller eljest i hemmet rådande förhållanden utsätts för nöd, eller

b) till följd av sjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet är i behov av vård, samt

c) för barn som är i behov av vård, därför att föräldrarna övergivit det eller avlidit.

Förebyggande åtgärder

I de fall då barnavårdsnämnden anser rättelse möjlig utan att barn, som åsyftas i 22 §, behöver skiljas från hemmet, kan den besluta om förebyggande åt-

Tab. A. Barn och ungdom som varit föremål för förebyggande åtgärder under år 1958, länsvis

	Antal	Per 1000 av be- folkn. under 21 år ¹	därav, i %, förmäning varning m. m.	föremål för förebygg- övervak- ning	Nyttill- komna fall av fö- rebygg- övervak- ning	därav, i %, pojkar
Stockholms stad . . .	1 996	8,9	—	100,0	1 117	63,1
Stockholms län .	955	7,0	49,1	61,2	271	82,3
Uppsala »	203	3,9	61,6	43,3	31	77,4
Södermanlands »	380	5,3	72,9	56,6	96	69,8
Östergötlands »	758	6,6	65,0	58,4	175	77,7
Jönköpings »	396	4,3	88,4	32,1	62	85,5
Kronobergs »	75	1,5	78,7	52,0	26	84,6
Kalmar »	340	4,5	81,5	43,5	96	82,3
Gotlands »	101	5,1	73,3	38,6	26	76,9
Blekinge »	363	7,8	87,6	29,5	52	69,2
Kristianstads »	334	4,0	83,2	35,0	76	69,7
Malmöhus »	1 030	5,5	87,2	33,4	279	72,8
därav Malmö	522	8,0	95,0	19,7	103	70,9
Hallands »	117	2,2	82,9	44,4	30	70,0
Göteb. o. Bohus »	658	3,6	44,1	66,9	355	63,4
därav Göteborg . .	254	2,2	4,3	98,4	245	62,0
Älvsborgs »	677	5,9	72,8	47,7	141	75,2
Skaraborgs »	332	4,2	76,2	43,7	68	76,5
Värmlands »	397	4,5	81,9	37,3	91	83,5
Örebro »	563	7,0	65,9	49,6	115	73,0
Västmanlands »	435	5,8	70,8	48,3	103	80,6
Kopparbergs »	481	5,3	89,8	30,1	98	81,6
Gävleborgs »	497	5,3	82,3	37,6	123	80,5
Västernorrlands »	396	4,2	68,4	49,7	96	81,3
Jämtlands »	137	2,9	73,0	33,6	23	87,0
Västerbottens »	398	4,6	77,9	44,0	106	79,2
Norrbottnens »	445	4,4	71,2	40,4	105	74,3
Summa	12 464	5,3	60,9	54,3	3 761	72,0
År 1957	11 280	4,9	—	55,4	—	—
» 1956	9 463	4,1	—	58,5	—	—
» 1955	8 970	4,0	—	60,0	—	—

¹ Folkmängden $\frac{31}{12}$ 1958. Denna befolkningsfördelning bygger på från RFA erhållna uppgifter om den länsvisa folkmängden i åldersgrupperna under 16 år och 16—19 år.

gärder enligt 23 §. I annat fall omhändertas barnet för skyddsuppfostran. Med förebyggande åtgärder förstås, att föräldrarna tilldelas en allvarlig förmäning att bättre ta hand om sina barn eller att barnet ges en allvarlig varning. Nämnden kan också föreskriva, att barnet skall tillbringa viss tid i barnträdgård, daghem eller liknande institution eller hålla sig till viss av nämnden bestämd lämplig sysselsättning. Ungdomar mellan 18 och 21 år tillhålls att föra ett ordentligt liv samt erinras om de på-

följder som i annat fall kan inträda. Om de saknar arbete, skall nämnden försöka hjälpa dem att anskaffa lämpligt sådant. Nämnden kan också ställa barnen eller ungdomarna under övervakning. Kombination mellan ovan nämnda åtgärder är vanlig.

Verksamhetens omfattning. Av tabell A framgår att barnavårdsnämnderna vidtagit förebyggande åtgärder mot 12 464 barn och ungdomar under år 1958 mot 11 280 föregående år. Denna ökning på

Tab. B. Barn och ungdom som varit föremål för förebyggande åtgärder fördelade efter område och ålder, år 1958

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år					
		—6	7—9	10—12	13—15	16—17	18—
Samtliga nytillkomna	9 451	5,8	4,6	13,2	21,9	44,2	10,4
därav							
Sthlm, Gbg o. Malmö	1 889	15,5	6,8	11,1	15,1	37,4	14,1
Övriga städer	4 444	3,2	4,1	15,0	24,3	44,4	9,0
Övriga kommuner	3 118	3,6	3,9	12,0	22,6	47,9	10,0

knappt 1 200 barn och ungdomar kommer i huvudsak på områden, som tidigare redovisat relativt få barn med förebyggande åtgärder.

Det relativa antalet barn och ungdomar med förebyggande åtgärder varierar avsevärt från län till län, vilket framgår av tabell A. I genomsnitt omfattade den förebyggande verksamheten 5,3 av 1 000 barn och ungdomar under 21 år. Lägst var relationstalen i Kronobergs län (1,5) samt Hallands län och Göteborgs stad (2,2). Stockholm och Malmö hade högsta relationstalen (8,9 resp. 8,0).

Aldersfördelning m. m. Av tabell B framgår att 10 % av de nytillkomna barnen som varit föremål för förebyggande åtgärder ej fyllt 10 år och att huvudparten av barnen (77 %) var 13 år eller äldre. Barnen i de tre största städerna är dessutom väsentligt yngre än på andra håll; 22 % av barnen hade ej fyllt 10 år. Av samtliga nytillkomna erhöi 3 761 (40 %) övervakning.

Den relativa andelen nytillkomna barn inom olika åldersgrupper som varit föremål för förebyggande åtgärder, redo-

	Antal beslut per 1 000 barn 1958	Pojkar inom resp. åldersgrupp %
— 9 år	0,9	63,1
10—12 »	3,3	84,7
13—15 »	9,2	83,6
16—17 »	13,1	83,1
18—20 »	3,5	83,9

visas i nedanstående tablå, liksom andelen pojkar i varje åldersgrupp.

Av tablån framgår att den högsta frekvensen ingripanden förekom bland 16—17-åringarna med 13,1 ingripanden per 1 000 ungdomar, men även bland 13—15-åringarna var antalet åtgärder stort (9,2 per 1 000 barn).

Av de barn och ungdomar som var föremål för förebyggande åtgärder var 9 936 pojkar (80 %) och 2 528 flickor.

Åtgärdernas art. Barnens fördelning efter åtgärdernas art redovisas i tabell C. Därvid framgår att förebyggande övervakning och varning är de vanligaste åtgärderna (antingen separat eller i kombination med varandra eller övriga åtgärder) med 54 resp. 56 % av totala antalet fall. Vidare framgår att övervakning är mycket vanligt i storstäderna. I Stockholm och Göteborg har praktiskt taget samtliga barn och ungdomar förebyggande övervakning, vilket framgår av tabell A. Av de barn som under året varit föremål för förebyggande åtgärder omhändertogs 385 emedan de förebyggande åtgärderna var gagnlösa. De flesta av dessa barn (78 %) hade haft förebyggande övervakning.

Förmaning till föräldrar (13 %) och ordnande av sysselsättning (1 %), förekommer praktiskt taget inte i storstäderna. Däremot förekommer förmaning till föräldrarna tämligen ofta på lands-

Tab. C. Barn och ungdom som varit föremål för förebyggande åtgärder fördelade efter åtgärdernas art inom olika områden, år 1958

	Antal	därav, i %, förmaning till för- äldrarna	varning	ordnande av syssel- sättning	förebyggande övervakning i % av alla un- der året aktuella
Samtliga	12 464	13,0	56,0	1,3	54,3
a) Stockholm	1 996	—	—	—	100,0
Göteborg	254	4,3	1,6	—	98,4
Malmö	523	1,3	93,5	—	19,9
Övriga städer.....	5 964	8,6	64,8	0,9	50,4
Övriga kommuner.....	3 727	29,3	70,5	3,1	38,0
b) därav omhändert. förskydds- uppf. under år 1958.....	385	10,9	35,3	27,8	77,9

bygden. Åtgärden ordnande av syssel-sättning har under hela 1950-talet varit av mycket ringa omfattning.

Skyddsuppfostran

Finner barnavårdsnämnden de i föregående avsnitt nämnda förebyggande åtgärderna vara gagnlösa kan nämnden omhändertaga barnet för skyddsuppfostran. Detta kan ske även mot föräldrarnas vilja, men i sådana fall skall nämndens beslut underställas länsstyrelsens prövning. Så skall också alltid ske, därest beslut avser person som fyllt 18 år.

Verksamhetens omfattning. Det antal barn och ungdomar som omhändertogs för skyddsuppfostran under år 1958 var som framgår av tabell D 1 554. Detta betyder att i genomsnitt ett barn på 1 500 blev omhändertaget för skyddsuppfostran. Antalet nytillkomna var större under år 1958 än under år 1957.

De nytillkomna jämte de från föregående år kvarvarande (»samtliga») utgjorde tillsammans 7 657 barn och ungdomar mot 7 236 under år 1957. I tabell D redovisas de skyddsuppfostrades fördelning på olika län såväl i absoluta

tal som i relation till befolkningen under 21 år. I genomsnitt var 3,3 per 1 000 under 21 år omhändertagna för skyddsuppfostran under år 1958. De högsta frekvenserna uppvisar Göteborg (6,0), Stockholm (5,5) och Malmö (4,6) och det lägsta Jönköpings län (1,0).

Vid utgången av år 1958 var 6 498 barn och ungdomar (2,8 per 1 000 av befolkningen under 21 år) omhändertagna för skyddsuppfostran varav 60 % pojkar. Av de kvarvarande barnen hade 42 % omhändertagits p. g. a. 22 § mom. c el. d.

Av de under år 1958 omhändertagna hade 385 (25 %) samma år varit föremål för förebyggande åtgärder.

Aldersfördelning m. m. Aldersfördelningen bland de för skyddsuppfostran omhändertagna barnen och ungdomarna redovisas i tabell E. Av de vid årets slut kvarvarande omhändertagna var 23 % ej fyllda 10 år, medan 48 % var över 15 års ålder. Barnen i landskommunerna var yngre än barnen i städerna. Medan i städerna ca 32 % av barnen var under 13 år var motsvarande andel i landskommunerna 45 %. I de tre största städerna var för övrigt mer än 65 % av barnen fyllda 13 år.

Av de för skyddsuppfostran nytillkom-

Tab. D. För skyddsuppfostran omhändertagna barn och ungdomar fördelade efter län, år 1958

	Hela antalet fall	Per 1000 av befolkn. un- der 21 år ¹	därv ny- tillkomna	Antal den 31 dec. 1958	därv i % pojkar	Omh.t enl. BvL 22 § mom. c och d
Stockholms stad.....	1 235	5,5	339	1 062	62,6	45,5
Stockholms län.....	404	3,0	100	345	58,0	44,6
Uppsala ».....	109	2,1	30	93	64,5	49,5
Södermanlands ».....	180	2,5	44	147	64,6	61,9
Östergötlands ».....	327	2,9	67	268	62,7	69,8
Jönköpings ».....	90	1,0	11	71	60,6	45,1
Kronobergs ».....	77	1,6	11	68	69,1	41,2
Kalmar ».....	211	2,8	37	185	69,7	37,8
Gotlands ».....	44	2,2	12	35	65,7	45,7
Blekinge ».....	178	3,8	34	150	61,3	35,3
Kristianstads ».....	252	3,1	40	219	59,4	26,9
Malmöhus ».....	774	4,2	156	659	58,4	51,3
därv Malmö.....	302	4,6	54	246	61,4	61,4
Hallands ».....	112	2,1	15	87	57,5	54,0
Göteb. o. Bohus ».....	868	4,8	137	735	53,7	44,6
därv Göteborg.....	705	6,0	102	589	52,3	37,9
Älvsborgs ».....	307	2,7	55	266	64,3	44,0
Skaraborgs ».....	146	1,9	34	115	54,8	33,9
Värmlands ».....	373	4,2	62	324	50,6	23,1
Örebro ».....	293	3,6	50	244	61,5	39,3
Västmanlands ».....	269	3,6	54	221	65,2	44,3
Kopparbergs ».....	311	3,4	65	268	53,4	35,8
Gävleborgs ».....	327	3,5	72	288	58,0	37,2
Västernorrlands ».....	244	2,6	34	204	64,7	34,8
Jämtlands ».....	122	2,6	13	107	57,9	18,7
Västerbottens ».....	160	1,8	32	136	65,4	28,7
Norrbottnens ».....	244	2,4	50	201	56,7	28,4
Summa	7 657	3,3	1 554	6 498	59,7	42,3
» 1957	7 236	3,2	1 218	—	—	—
» 1956	7 014	3,1	1 398	—	—	—
» 1955	6 677	2,9	1 074	—	—	—

¹ Folkmängden $\frac{31}{12}$ 1958. Se not vid tabell A.

na var 66 % fyllda 13 år mot endast 53 % år 1952. En förskjutning i åldersfördelningen mot högre åldrar har så-

lunda skett under senare år. Andelen barn fyllda 13 år eller mer var dessutom större i städerna än på landsbygden. Av

Tab. E. För skyddsuppfostran omhändertagna fördelade efter ålder, år 1958

	Antal	därv, i %	i nedanstående ålder, år				
		—6	7—9	10—12	13—14	15—17	18—
Samtliga den 31 dec. 1958	6 498	13,7	9,2	13,7	15,1	35,7	12,6
därv i							
Sthlm, Gbg o. Malmö.	1 897	14,1	8,6	11,2	11,2	37,1	17,9
Övriga städer.....	2 435	10,8	7,9	12,5	16,6	38,6	13,6
Övriga kommuner....	2 166	16,5	11,2	17,2	16,9	31,2	7,0
Nyttillkomna.....	1 554	19,1	6,0	8,5	14,8	43,0	8,6
därv i							
Sthlm, Gbg o. Malmö.	495	17,6	6,1	4,6	12,1	47,7	11,9
Övriga städer.....	574	16,0	3,8	8,9	17,8	44,1	9,4
Övriga kommuner....	485	24,3	8,5	12,0	14,0	36,9	4,3

Tab. F. För skyddsuffostran omhändertagna fördelade efter anledningen till omhändertagandet, år 1958

	Antal	därav, i %, omhändertagna enl. BvL. § 22			
		mom. a (vanvård)	mom. b (fara för vanart)	mom. c (vanart)	mom. d (oart)
Samtliga den 31 dec. 1958	6 498	43,8	38,5	40,5	1,8
därav i					
Sthlm, Gbg o. Malmö	1 897	46,3	31,4	45,7	2,4
Övriga städer	2 435	42,3	31,9	50,0	1,8
Övriga kommuner	2 166	43,2	52,1	25,2	1,3
Nyttillkomna	1 554	28,8	28,9	57,5	3,3
därav i					
Sthlm, Gbg o. Malmö	495	31,7	24,4	58,4	5,1
Övriga städer	574	25,8	19,7	68,3	3,5
Övriga kommuner	485	29,5	44,3	43,9	1,2

de omhändertagna barnen var 19 % ej fyllda 7 år.

Av nedanstående tablå framgår att åldersgrupperna 15—17 år har den högsta frekvensen omhändertaganden per 1 000 i motsvarande åldersgrupp såväl bland nyttillkomna (2,0) som bland samtliga (7,0).

	Antal omhändertagna pr 1 000 barn	
	Nyttillkomna	Samtliga den 31 dec.
— 6 år	0,4	1,2
7— 9 *	0,3	1,8
10—12 *	0,3	2,3
13—14 *	0,9	3,8
15—17 *	2,0	7,0
18— *	0,5	2,9
Tillhoppa	0,7	2,8

Av de under år 1958 omhändertagna barnen och ungdomarna var 1 000 (64 %) pojkar och 554 flickor samt 255 (16 %) av utomäktenskaplig börd.

Motiv för omhändertagandet. Tabell F visar att huvudanledningarna till barns och ungdomars omhändertagande för skyddsuffostran är vanart eller oart (för ungdom över 18 år), dvs. gravare uppförandebrister. Ca 61 % av de nyttillkomna omhändertogs av nämnda anledningar. Vanvård eller misshandel, som

ofta återopas i kombination med fara för vanart, förekom i 29 % av fallen. Av tabellen framgår vidare att beträffande de nyttillkomna vanartsmomentet är mindre vanligt på landsbygden än i städerna, medan beträffande fara för vanart förhållandet är det motsatta.

Som också framgår av tabell F är andelen omhändertagna på grund av vanart och oart högre bland de under året nyttillkomna än bland samtliga, medan andelen vanvårdade och de som löper risk att bli vanartade är lägre.

Av de under år 1958 enligt vanartsmomentet omhändertagna barnen var 72 % pojkar, medan av oartsfallen 55 % var pojkar. Av dem som omhändertagits för vanvård och fara för vanart var ca 75 % under 13 år. Av de vanartade barnen var 86 % fyllda 13 år.

Omhändertagna barns placering. Vid skyddsuffostran kan barnet överlämnas för vård i enskilt hem, på barnhem eller ungdomsvårdsskola, eller för vård å annan anstalt, dvs. sjukhus, anstalt för psykiskt efterblivna etc. Av de 6 498 barn och ungdomar som den 31 dec. 1958 var omhändertagna för skyddsuffostran hade, som framgår av tabell G, 57 % be-

Tab. G. För skyddsuppfostran omhändertagna fördelade efter vårdstätt, år 1958

	Antal ¹	därav, i enskilt hem	%, under året barnhem	vårdade i (på) ungdoms- vårdsskola	annan anstalt	ej placerade
Samtliga den 31 dec. 1958	6 498	57,1	18,1	22,9	11,6	5,1
därav i						
Sthlm, Gbg o. Malmö	1 897	47,8	27,3	29,2	19,6	3,4
Övriga städer	2 435	54,9	13,3	27,8	8,2	6,9
Övriga kommuner	2 166	67,6	15,4	11,9	8,3	4,5
Nyttillkomna	1 554	35,8	35,1	18,6	18,3	15,5
därav i						
Sthlm, Gbg o. Malmö	495	30,1	46,1	21,2	36,2	10,1
övriga städer	574	39,0	24,0	21,8	12,4	20,7
övriga kommuner	485	37,7	37,1	12,2	7,0	14,8

¹ Exkl. de för vilka beslutet ej verkställts.

retts vård i enskilt hem och 23 % på ungdomsvårdsskola. För 5 % av barnen hade beslutet om skyddsuppfostran ej verkställts. Ofta förekommer dessutom att barnen beretts vård på mer än ett sätt.

Vid årets slut vistades i enskilt hem 3 708 barn och ungdomar, på barnhem 1 173, på ungdomsvårdsskola 1 487 samt på annan anstalt 751.

Av tabell G framgår dessutom hur de under år 1958 omhändertagna barnen placerats. Vård i enskilt hem erhöll 36 % och på barnhem 35 % av barnen. Ungdomsvårdsskolorna mottog 19 % av de omhändertagna, medan 16 % ej blev placerade samma år de omhändertogs.

Hur vårdformerna varierar med orsakerna till omhändertagandet framgår

av tabell H. I de fall orsakerna varit vanvård eller fara för vanart har vårdens företrädesvis blivit enskilt hem (73 % av fallen). Vanart och oart resulterar i att 56 % av fallen får vård på ungdomsvårdsskola, men många placeras även för vård i enskilt hem eller på annan anstalt.

Omhändertagandets längd. Av tabell I, som visar vilket år de under år 1958 från skyddsuppfostran utskrivna omhändertagits, framgår att vårdtiden i genomsnitt varit 5,2 år. Den var något längre för barnen i landskommunerna än för övriga barn. Av de utskrivna hade 18 % omhändertagits under åren 1957—58 och 38 % under åren 1955—56.

Tab. H. För skyddsuppfostran omhändertagna fördelade efter det hem de överlämnats till, år 1958

	Omhändertagen på grund av			
	vanvård	fara för vanart	vanart	oart
Samtliga	3 183	2 815	3 305	173
därav, i %, vårdade i (på)				
enskilt hem	74,3	72,6	27,8	21,4
barnhem	23,7	21,4	10,3	5,2
ungdomsvårdsskola	53,1	58,4
annan anstalt	7,8	8,6	16,3	17,9
ej placerade	2,3	3,3	8,1	8,1

Tab. I. Från skyddsuppfostran under år 1958 avgångna fördelade efter året för omhändertagandet

	Antal	därav, i %, omhändertagna år					Omhändert. antal år
		1957- 1958	1955- 1956	1952- 1954	1948- 1951	1947 el. tid.	
Sthlm, Gbg o. Malmö	345	11,6	44,6	25,5	11,3	7,0	4,8
Övriga städer	466	19,5	38,8	19,5	11,8	10,3	4,9
Övriga kommuner	348	23,3	29,9	16,7	10,3	19,8	5,8
Summa	1 159	18,3	37,9	20,4	11,2	12,2	5,2

Länsstyrelsens prövning av barnavårdsnämndens beslut. Beslut om omhändertagande för skyddsuppfostran skall underställas länsstyrelsens prövning i de fall föräldrarna inte lämnar sitt medgivande därtill. Så skall även ske i de fall omhändertagandet avser 22 § mom d (vanartad ungdom som fyllt 18 år). I vilken utsträckning beslut underställts och godkänts av länsstyrelse (i Stockholm ÖA) framgår av nedanstående tablå, som avser de under året nytillkomna (exkl. beslut som avser 22 § mom d). Hur många beslut som underställts länsstyrelse men ej godkänts är okänt.

	Prövade beslut	
	Antal	i % av nyttillkomna
Sthlm, Gbg o. Malmö	142	30,2
Övriga städer	114	20,6
Övriga kommuner	123	25,7
Tillhopa	379	25,2

För 379 eller 25 % av de under året omhändertagna har således beslut underställts och godkänts av länsstyrelsen. Av tablå framgår också att den relativa andelen prövade beslut är högre i de tre största städerna än på landsbygden. Som framgår av efterföljande tablå var frekvensen högst bland barn under 10 år med 50 % och lägst bland barn i åldern över 16 år med ca 11 %.

	Prövade beslut	
	Antal	i % av nyttillkomna
— 9 år	195	50,0
10—12 ”	40	30,3
13—15 ”	85	19,7
16— ”	59	10,7
Tillhopa	379	25,2

Samhällsvård

Om ett barn under 16 år utsätts för nöd i hemmet, skall det omhändertas för samhällsvård, då föräldrarna det medger. Denna nöd kan vara orsakad av föräldrarnas liknöjdhet, sjukdom eller annat, som gör dem oförmögna att vårda barnet. Även i de fall barnet överges eller lämnas ensamt genom föräldrarnas död skall det omhändertas, om så är nödvändigt. I det följande benämns dessa och liknande anledningar till omhändertagandet »nöd i hemmet». I vissa fall kan kroppslig eller själslig sjukdom hos barnet göra det nödvändigt att samhället träder till, då föräldrarna icke själva kan bereda barnet den vård det kan anses vara i behov av. I det följande kallas detta »sjukdom hos barnet».

Nödtillståndet kan vara permanent eller mera tillfälligt, men det sistnämnda är det vanligaste. Gränsen mellan samhällsvård och skyddsuppfostran är i praktiken ganska diffus. Nöden kan många gånger vara sådan, att allvarlig vanvård eller fara till liv och hälsa kan

Tab. J. För samhällsvård omhändertagna barn fördelade efter län, år 1958

	Antal	Per 1 000 av befolkn. under 16 år ¹	därav nyttill- komna	Antal den 31 dec. 1958	Per 1 000 av befolkn. under 16 år ¹	därav, i %, omhändertagna på grund av nöd i hem- met	sjukdom hos barnet
Stockholms stad . .	4 671	26,3	2 073	2 637	14,8	95,0	12,8
Stockholms län	1 620	15,0	676	1 023	9,5	93,4	7,8
Uppsala »	622	15,0	177	443	10,7	92,8	7,4
Södermanlands »	640	11,3	245	394	6,9	87,3	14,0
Östergötlands »	1 269	14,0	546	729	8,1	88,6	11,7
Jönköpings »	439	6,1	141	305	4,2	89,5	11,5
Kronobergs »	243	6,2	69	160	4,1	84,4	15,6
Kalmar »	658	11,2	190	457	7,8	89,1	12,0
Gotlands »	195	12,7	41	144	9,4	86,1	13,9
Blekinge »	390	11,0	96	289	8,1	92,7	7,3
Kristianstads »	424	6,6	117	311	4,8	83,3	16,7
Malmöhus »	2 225	15,3	1 184	1 125	7,7	91,8	9,8
därav Malmö . . .	1 052	20,4	640	470	9,1	92,6	9,1
Hallands »	209	5,0	86	132	3,2	72,7	28,0
Göteb. o. Bohus »	2 943	20,4	1 401	1 615	11,2	93,4	6,7
därav Göteborg	2 561	27,6	1 259	1 390	15,0	93,4	6,7
Älvsborgs »	803	8,9	356	495	5,5	84,8	15,4
Skaraborgs »	312	5,0	95	235	3,8	87,7	14,0
Värmlands »	808	11,6	258	575	8,2	95,7	5,0
Örebro »	713	11,2	198	475	7,5	84,6	15,4
Västmanlands »	746	12,4	306	454	7,5	83,5	16,5
Kopparbergs »	523	7,2	156	354	4,9	87,0	14,7
Gävleborgs »	808	11,0	278	573	7,8	87,8	13,4
Västernorrlands »	869	11,8	211	618	8,4	94,5	6,1
Jämtlands »	426	11,4	106	323	8,6	83,3	16,7
Västerbottens »	451	6,6	141	320	4,7	90,0	10,3
Norrbottnens »	736	9,2	182	532	6,6	93,0	7,1
Summa	23 743	12,9	9 329	14 718	8,0	90,8	11,1
» 1957	23 972	13,1	9 186	—	—	91,8	10,2
» 1956	25 155	13,7	9 534	—	—	90,5	11,4
» 1955	25 508	14,0	9 505	—	—	89,2	12,4

¹ Folkmängden ³¹/₁₂ 1958. Se not vid tabell A.

anses föreligga, varför omhändertagande även mot föräldrarnas vilja måste förekomma, i vilket fall det blir fråga om skyddsuppfostran (vanvårdsmomentet). Detta kan också bli aktuellt om föräldrarna, trots medgivande, senare påyrkar att barnet skall återsändas hem.

Verksamhetens omfattning. Under år 1958 blev 9 329 barn omhändertagna för samhällsvård (nyttillkomna) mot 9 186 år 1957. De nyttillkomna jämte de från föregående år kvarvarande barnen utgjorde 23 743 mot 23 972 året innan. Antalet samhällsvårdade har som syns

av tabell J minskat något under de senaste åren såväl absolut som relativt.

I tabell J redovisas barnens fördelning på olika län såväl absolut som i relation till samtliga barn i åldern under 16 år, dvs. upp till den ålder då samhällsvården senast skall upphöra.

Genomsnittligt var under året 12,9 av 1 000 barn i de aktuella åldrarna omhändertagna för samhällsvård. De under år 1958 omhändertagna motsvarar 5,0 per 1 000 barn under 16 år. Den högsta frekvensen samhällsvårdade barn (samtliga) förekom i Göteborg där deras antal motsvarade 27,6 per 1 000 barn

Tab. K. För samhällsvård omhändertagna barn fördelade efter ålder, år 1958

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år							
		—1	1	2	3	4—6	7—9	10—14	15—
Samtliga den 31 dec. 1958	14 718	7,1	5,6	5,2	4,4	13,3	16,3	39,3	8,8
därav i									
Sthlm, Gbg o. Malmö	4 497	9,1	6,8	7,3	5,4	14,7	14,9	34,6	7,4
Övriga städer	5 021	8,0	6,5	4,9	4,5	13,3	17,1	37,3	8,2
Övriga kommuner	5 200	4,4	3,7	3,5	3,5	12,2	16,8	45,3	10,5
Nyttillkomna	9 329	19,3	12,0	9,8	8,0	19,0	12,0	16,3	3,4
därav i									
Sthlm, Gbg o. Malmö	3 972	19,4	13,1	11,2	8,8	19,8	11,2	13,6	3,1
Övriga städer	3 475	19,5	11,5	8,4	8,2	19,5	12,7	16,9	3,4
Övriga kommuner	1 882	18,8	11,0	9,7	6,2	16,6	12,3	21,1	4,4

under 16 år mot i Stockholm 26,3 och i Malmö 20,4. Hög frekvens noterades också i Göteborgs och Bohus län (20,4) medan den var lägst i Skaraborgs (5,0) och i Hallands län (5,0).

Under år 1954 omhändertogs för samhällsvård på grund av sjukdom 1 104 barn mot endast 517 under år 1958.

Det totala antalet samhällsvårdade barn vid utgången av år 1958 var 14 718 barn.

Åldersfördelning m. m. Åldersfördelningen bland de vid årets slut kvarvarande barnen framgår av tabell K. Flerparten är i åldrarna över 7 år (64 %). I landskommunerna är denna andel 73 % mot i de tre största städerna 57 %. Med minskad befolkningstäthet sker alltså en förskjutning mot högre åldrar.

Av samma tabell framgår att 68 % av de nyttillkomna barnen var i förskoleåldern, därav 31 % ej fyllda 2 år. I de tre största städerna var 33 % av barnen i denna ålder och i landskommunerna 30 %.

Av de under år 1958 omhändertagna barnen var 5 141 (55 %) pojkar och 4 188 flickor samt 28 % av utomäktenskaplig börd. Högsta andelen, 42 %, redovisas för barn under 1 år.

De omhändertagna barnens placering.

Var de nyttillkomna barnen under året vårdats framgår av tabell L. Ca 34 % vårdades i enskilda hem, 68 % på barnhem, medan 5 % varit på annan anstalt, dvs. sjukhus, anstalt för psykiskt efterblivna etc. Dessutom fanns det 61 barn för vilka beslutet ej verkställdes. Vård på mer än ett sätt kan förekomma. Vidare framgår att landskommunerna i större utsträckning än städerna anlitar vård i enskilt hem. Speciellt låg är andelen barn i enskilda hem i de tre största städerna (25 %), där i stället andelen barn på barnhem är mycket hög (78 %).

Placeringen för alla vid årets slut kvarvarande barn skiljer sig avsevärt från den som förekommer bland de nyttillkomna, vilket framgår av samma tabell. Ca 78 % av barnen hade vårdats i enskilda hem men blott 23 % på barnhem. Andelen barn på barnhem var väsentligt högre i storstäderna (32 %) än i landskommunerna (13 %), medan andelen på annan anstalt var ungefär lika hög i städerna och på landsbygden eller ca 8 %.

Vårdtidens längd. Under år 1958 upphörde samhällsvården för 9 025 barn.

Tab. L. För samhällsvård omhändertagna barn fördelade efter vård sätt, år 1958

	Antal	därav, i %, vårdade i (på)			ej plac- cerade
		enskilt hem	barnhem	annan anstalt	
Samtliga den 31 dec. 1958	14 718	77,7	22,9	7,7	0,3
därav i					
Sthlm, Gbg o. Malmö	4 497	73,9	32,2	7,1	.
Övriga städer	5 021	76,5	24,8	8,1	0,6
Övriga kommuner	5 200	82,1	12,9	7,7	0,3
Nyttillkomna	9 329	34,1	67,8	4,8	0,7
därav i					
Sthlm, Gbg och Malmö	3 972	24,8	78,4	4,3	0,1
Övriga städer	3 475	35,2	66,0	5,7	1,0
Övriga kommuner	1 882	51,4	48,6	4,1	1,2

I tabell M är de barn, för vilka samhällsvården upphört, fördelade efter året för omhändertagandet. Det framgår av denna att i Stockholm, Göteborg och Malmö samt i övriga städer 71 % resp. 64 % av barnen omhändertagits år 1958. Motsvarande andel i landskommunerna var 39 %. Genomsnittligt hade de barn för vilka samhällsvården upphört varit omhändertagna i 2,1 år. I städerna är vårdtiden kortare än på landsbygden (1,6 år resp. 3,7 år). Av tabellen framgår också, att 10 % av barnen på landsbygden varit omhändertagna 12 år eller längre mot knappt 3 procent i städerna. Detta tyder på att den situation som föranleder omhändertagandet är av delvis annan karaktär i städerna än på landsbygden. I städerna utgör omhändertagandet för samhällsvård huvudsakligen

ett medel för avhjälpande av mera tillfälliga nödsituationer.

Vårdkostnader för omhändertagna barn

Uppgifterna från barnavårdsnämnderna om vårdkostnaderna för de omhändertagna barnen avser kommunernas direkta bruttoutgifter för deras vård, oavsett om utgifterna ersätts från annat håll eller ej. Vårdkostnaderna avser dels inackorderingsavgifter i enskilda hem och vårdavgifter till barnhem, sjukhus o. dyl., dels andra kostnader i samband med vården, t. ex. resor, utrustning o. dyl. Vad kostnaderna för vården på anstalt beträffar bör observeras att dessa endast avser dem som utgår enligt fastställd taxa, ej de kostnader kommuner-

Tab. M. För samhällsvård omhändertagna barn för vilka vården upphört under år 1958, fördelade efter året för omhändertagandet

	Antal	därav, i %, omhändertagna år					Omhän- dert. antal år	
		1958	1956- 1957	1953- 1955	1950- 1952	1947- 1949		1946 el. tid.
Sthlm, Gbg o. Malmö .	3 787	71,1	18,6	4,7	1,8	1,6	2,2	1,5
Övriga städer	3 342	64,2	22,5	5,0	2,9	2,2	3,3	1,8
Övriga kommuner	1 896	38,5	26,6	12,2	8,2	4,4	10,1	3,7
Summa	9 025	61,7	21,7	6,4	3,6	2,4	4,3	2,1

na i övrigt som huvudmän bestrider för barnhem, sjukhus etc., och som givetvis uppgår till betydligt större belopp. De totala vårdkostnaderna fördelade på skyddsuppfostran, samhällsvård samt bådadera för ett antal år framgår av nedanstående tablå. Denna utvisar att av totalkostnaderna närmare 80 % kom på samhällsvården, medan ca 20 % föll på skyddsuppfostran.

	Kostnader (1 000 kr) för barn och ungdom som varit föremål för skydds- upp- fostran	samhälls- vård	båda- dera	Summa
1946	2 403	8 413	56	10 872
1950	2 192	10 651	86	12 929
1955	3 500	15 939	121	19 560
1956	3 676	16 314	173	20 163
1957	4 251	16 534	195	20 980
1958	4 584	17 415	214	22 213

Av vårdkostnadernas totalsumma, 22,2 milj. kr. år 1958, kom ca 15 milj. kr. på städerna, av vilka enbart de tre största städerna svarade för drygt hälften av kostnaderna.

Huvudparten av vårdkostnaderna utgörs av vårdavgifter till enskilda eller anstalter. Dessa uppgick till 20,4 milj. kr., medan resten 1,8 milj. kr. var utgifter för utrustning, resor o. dyl. Av de barn som varit omhändertagna för skyddsuppfostran eller samhällsvård har vårdkostnad redovisats för ca 5 200 (68 %) resp. 21 600 (ca 90 %). Vårdkostnaderna på ungdomsvårdsskolorna bestrids helt av statsmedel. För dessa ungdomar har kommunerna inga vårdavgifter, men väl »andra kostnader». För de ungdomar för vilka vårdavgift erlagts (exkl. stockholmsbarnen) var avgiften både för de skyddsuppfostrade och för de samhällsvårdade i genomsnitt 95 kr. per månad. Motsvarande för andra kostnader var för de skyddsuppfostrade 27 kr per månad och för de samhällsvårdade 22 kr per månad.

Fosterbarn under lokal tillsyn

Enligt barnavårdslagen är barn under 16 år som fostras i annat enskilt hem än hos föräldrarna eller hos särskilt förordnad förmyndare, vilken har vårdnaden om barnet, att betrakta som fosterbarn och skall stå under tillsyn av barnavårdsnämnden i den kommun, där fosterhemmet är beläget. Vid behov kan nämnden besluta om förlängd tillsynstid, dock längst till 18 år. Nämnden har att motta anmälningar om — i vissa fall lämna tillstånd till — mottagande av fosterbarn och skall utöva fortlöpande kontroll av fosterhem och fosterbarn.

Undantagna från de särskilda besfämnelserna om fosterbarnsvård är barn som omhändertagits för skyddsuppfostran eller samhällsvård och placerats i fosterhem i den omhändertagande nämndens egen kommun. Tillsynen över dessa barn är reglerad på annat sätt. Speciella bestämmelser gäller också för tillsynen av barn som omhändertagits av Stockholms stads barnavårdsnämnd och placerats i fosterhem i andra kommuner. Denna tillsyn utövas av den omhändertagande nämnden själv med hjälp av lokalombud på de olika orterna.

Vid slutet av år 1958 kan hela antalet barn som fostrats i annat enskilt hem än hos föräldrarna eller särskilt förordnad förmyndare beräknas ha uppgått till ca 27 000. Av dessa var 5 473 omhändertagna för skyddsuppfostran eller samhällsvård och placerade i enskilt hem inom den kommun, vilkens barnavårdsnämnd beslutat om åtgärden, samt 1 954 barn vilka omhändertagits av Stockholms stads barnavårdsnämnd och placerats utom Stockholm. Återstår således ca 19 500 barn vilka kan sägas vara foster-

Tab. N. Fosterbarn fördelade efter län, år 1958

	Antal den 31 dec. 1958	Per 1000 av be- folkn. under 16 år ¹	därav omht. barn plac- erade inom kommun	omht. Sthlms- barn plac. i annan kommun	foster- barn un- der lokal tillsyn	Nyttill- komna fosterbarn under lokal tillsyn	därav utomäk- tenskap- liga barn
Stockholms stad	1 141	6,4	431	—	710	410	165
Stockholms län	1 389	12,8	369	165	855	265	170
Uppsala	629	15,2	175	39	415	75	30
Södermanlands	1 066	18,7	138	213	715	175	125
Östergötlands	1 337	14,8	232	135	970	250	135
Jönköpings	1 137	15,7	98	394	645	145	55
Kronobergs	574	14,7	49	70	455	95	55
Kalmar	1 093	18,6	169	159	765	165	95
Gotlands	421	27,4	78	73	270	60	20
Blekinge	700	19,7	135	35	530	130	55
Kristianstads	1 195	18,5	161	14	1 020	135	45
Malmöhus	2 004	13,8	357	7	1 640	270	135
därav Malmö	591	11,5	101	—	490	90	65
Hallands län	628	15,1	46	22	560	105	60
Göteb. o Bohus	1 790	12,4	602	23	1 165	295	155
därav Göteborg	930	10,0	475	—	455	165	85
Älvsborgs län	1 242	13,7	155	72	1 015	265	130
Skaraborgs	995	16,1	104	111	780	160	50
Värmlands	1 375	19,7	244	131	1 000	215	125
Örebro	928	14,6	212	36	680	165	85
Västmanlands	752	12,5	164	18	570	120	60
Kopparbergs	916	12,7	195	46	675	165	95
Gävleborgs	1 338	18,2	321	47	970	180	100
Västernorrlands	1 510	20,5	385	70	1 055	140	75
Jämtlands	804	21,4	175	29	600	125	70
Västerbottens	854	12,6	177	27	650	110	40
Norrbottnens	1 154	14,4	301	18	835	155	75
Summa	26 972	14,6	5 473	1 954	19 545	4 375	2 205

¹ Folkmängden $\frac{31}{12}$ 1958. Se not vid tabell A.

barn i egentlig bemärkelse. Av dessa kan ca 8 700 beräknas vara sådana som omhändertagits och placerats inom annan barnavårdsnämnds verksamhetsområde, samt ca 10 800 icke omhändertagna fosterbarn.

Denna redogörelse bygger i fortsättningen på de uppgifter barnavårdsnämnderna lämnat om dessa 19 500 barn. Analysen grundar sig på 1/5-del av dessa fosterbarn, varför de absoluta talen erhållits genom uppmultiplicering med fem.

Verksamhetens omfattning. Antalet fosterbarn enligt barnavårdslagens bestämmelser om fosterbarnsvård var 31 dec. år 1958 26 972.

I tabell N ges en länsvis redovisning av fosterbarnen år 1958. Därvid framgår att Gotlands län har den största andelen fosterbarn med över 27 per 1 000 barn under 16 år, och att Stockholm har den lägsta andelen med drygt 6 per 1 000. Under året tillkom 4 375 barn, vilka också finns länsvis redovisade i tabellen. Antalet avgångna fosterbarn var 4 745.

Aldersfördelning m. m. Av tabell O framgår att 73 % av fosterbarnen under lokal tillsyn var i eller över skolåldern, och att 28 % var över 13 år. Av de ny-tillkomna barnen var 38 % under 4 år, medan för övrigt barnen var jämnt fördelade över åldersskalan. Bland de avgångna fosterbarnen var ca 40 % i 16-

Tab. O. Fosterbarn under lokal tillsyn fördelade efter ålder, år 1958

	Antal	därav, i %, i nedanstående ålder, år						
		—1	1—3	4—6	7—9	10—12	13—14	15—
Samtliga d. 31 dec. 1958	19 545	2,5	11,3	13,5	19,1	25,3	17,8	10,4
därav uå-barn	11 030	3,9	15,0	14,7	19,5	22,5	16,0	8,4
Nyttillkomna	4 375	11,0	27,0	17,0	15,0	15,5	8,0	6,5
därav uå-barn	2 205	19,3	35,8	15,9	10,4	9,8	4,8	4,1
Avgångna	4 745	0,9	22,2	12,4	9,5	7,9	7,2	39,8

årsåldern, dvs. den ålder då tillsynen som regel upphör.

Av tabellen kan vidare utläsas att 56 % av samtliga fosterbarn var födda utom äktenskapet. Ca 50 % av de nyttillkomna var av utomäktenskaplig börd.

Fosterhemmen. Något mer än hälften av de ca 19 500 fosterbarnen vistades hos släktingar, dvs. hem som förestås av mor- eller farföräldrar, syskon eller föräldrars syskon. För ca 12 000 barn (61 %) uppges anhörig, vanligen modern, ha anskaffat fosterhemmet och för övriga barnavårdsnämnden eller annat allmänt organ. För de under år 1958 nyttillkomna hade allmänt organ anskaffat fosterhem för 42 % av barnen.

Vårdkostnaden för fosterbarn. För 14 265 barn eller 73 % av fosterbarnen föreligger uppgift om att vårdavgift

	Antal	därav, i %, hos släkt	ej släkt
Fosterhem anskaffat av			
moder	11 830	61,0	—
allm. organ ..	7 715	39,0	—
Totalt	19 545	53,3	46,7

(= månadsavgift) utgått. Dessa avgifter utgjorde år 1958 för de kvarvarande sammanlagt ca 11 milj. kr. Dessutom har 3 % av barnen varierande eller okända avgifter, varför nämnda belopp i realiteten är något högre. Det bör dock framhållas att fostermödrarna utöver fosterlegorna erhåller allmänt barnbidrag för barnen (400 kr. per barn år 1958).

Enligt tabell P uppgick vårdavgiftens storlek i genomsnitt till 78 kr. per månad mot 73 kr. under föregående år. Vårdavgiften är vidare högre i städerna, bland vilka Stockholm, Göteborg och

Tab. P. Fosterbarn för vilka vårdavgift utgår fördelade efter vårdavgiftens storlek, år 1958

	Stockholm Göteborg, Malmö	Övriga städer	Lands- kommuner	Hela riket
Antal fosterbarn den 31 dec. 1958.....	1 655	4 350	13 540	19 545
därav med avgift	1 090	2 930	10 245	14 265
därav, 1 %, med månadsavgift av				
högst 59 kr	15,6	16,3	16,0	16,1
60—79 »	34,4	41,8	37,6	38,2
80—99 »	16,1	19,5	25,1	23,3
100 kr el. högre	34,0	22,4	21,2	22,4
Medelvårdavgift, per mån. kr.	92	79	77	78
därav hos släktingar	79	70	64	67

År	0—6 år	7—13 år	14—17 år	18—20 år	Tillhops
1940	605 800	602 000	393 600	342 900	1 944 300
1946	811 900	594 200	343 000	274 700	2 023 800
1950	868 800	696 400	329 900	261 000	2 156 100
1955	763 800	871 000	376 400	259 200	2 270 400
1956	751 800	878 600	396 900	268 400	2 295 700
1957	745 800	870 800	424 600	278 200	2 319 400
1958	742 200	849 500	461 100	283 700	2 336 500

Malmö redovisade det högsta genomsnittsbeloppet, 92 kr., än på landsbygden. Beträffande avgiften för barn i icke släktingars hem är den betydligt högre än för barn i släktingars hem. Avgiften i släktingars hem, 67 kr., var drygt 10 kr. lägre per månad än i övriga hem.

De genomsnittliga vårdavgifterna för de nyttillkomna fosterbarnen med vårdavgift var under år 1958 drygt 104 kr. per månad. Median (=mitt)avgiften för samma barn var däremot ca 100 kr. per månad.

Hur medelvårdavgifterna varierat under en följd av år redovisas i nedanstående tablå. Som jämförelse till avgifternas utveckling har medtagits konsumentprisindex för motsvarande år.

	Vårdavgift per månad kronor	Konsument- index	Konsument- prisindex
1949	36	100	100
1953	54	150	128
1955	62	172	133
1956	66	183	139
1957	73	203	145
1958	78	217	152

Därvid framgår att medan levnads-kostnaderna ökat med 52 % sedan år 1949 har fosterlegorna mer än fördubb-lats. Ökningen i avgifterna är — rela-tivt sett — lika stor för de barn som vistats hos släktingar som för barn, som varit hos icke släktingar.

Allmän översikt

Antalet barn i åldern under 21 år, dvs. i de åldrar där ingripande från barnavårdsnämndens sida kan förekom-

ma, har starkt ökat sedan år 1940, vil-ket framgår av ovanstående tablå.

Totalt har antalet barn mellan år 1940 och 1958 ökat med ca 392 200 eller 20 %. Den låga nativiteten på 1930-talet och den motsvarande höga under förra hälften av 1940-talet medförde stora förändringar i antalet barn i olika åldrar. Antalet barn under skolåldern ökade från 1940 till 1950 med ca 43 % för att se-nare åter avta. Omvänt är förhållandet för barn och ungdomar mellan 14 och 21 år, där antalet var lägst omkring år 1950 för att sedan åter växa och först år 1958 nå upp till samma antal som år 1940.

Med dessa siffror som bakgrund bör tabell Q över antalet barn och ungdomar, som varit föremål för nämndernas verksamhet, ses. Oaktat barnantalet ökat, har det totala antalet barn som varit omhändertagna avtagit. Detta antal var år 1940 ca 36 500 och år 1958 31 100.

Av tabellen framgår vidare att antalet barn omhändertagna för skyddsuffost-ran år 1940 var ca 6 500 och år 1958 knappt 7 700. Det högsta antalet notera-des för år 1946 då ca 7 900 barn var omhändertagna. Beträffande samhällsvårdens utveckling framgår, att den efter en större minskning av antalet fall mellan åren 1940 och 1946 under senare år åter börjat avta och omfattade år 1958 ca 23 700 fall.

Ovan har talats om de barn som någon gång under resp. år varit föremål för samhällsvård eller skyddsuffostran. Det antal som blivit omhändertagna (ny-

Tab. Q. Antal barn och ungdomar som omfattats av barnavårdsnämndernas verksamhet

	Nyttillkomna barn och ungdomar som omhändertogs under året			Samtliga barn och ungdomar föremål för förebyggande åtgärder			föremål för förebyggande åtgärder eller omhändertagande ¹	under tillsyn som fosterbarn ²	
	Skydds- upp- fostran	Sam- hälls- vård	Hela anta- let ¹	Skydds- upp- fostran	Sam- hälls- vård	Hela anta- let ¹			
1940.....	1 010	6 157	7 137	2 920	6 516	30 021	36 453	39 149	27 105
1946.....	989	6 916	7 867	4 583	7 922	25 539	33 333	37 681	29 198
1950.....	1 077	9 239	10 269	5 372	7 098	25 741	32 665	37 674	34 593
1955.....	1 074	9 505	10 511	8 970	6 677	25 508	32 029	40 551	30 133
1956.....	1 398	9 534	10 840	9 463	7 014	25 155	31 985	41 017	29 053
1957.....	1 218	9 186	10 323	11 280	7 236	23 972	31 023	41 925	27 564
1958.....	1 554	9 329	10 817	12 464	7 657	23 743	31 142	42 234	26 972

¹ Utgör nettoantalet (utan dubbelräkningar). — ² Inkl. stockholmsbarn i andra kommuner.

tillkomna) resp. år redovisas också i tablån.

Antalet för skyddsuppfostran omhändertagna har sedan år 1940 fram t. o. m. år 1955 varit omkring 1 000 per år. År 1956 ökade antalet med ca 30 % till närmare 1 400 för att år 1957 ha nedgått till drygt 1 200 fall. År 1958 ökade åter antalet till över 1 500.

Beträffande de för samhällsvård omhändertagna (nyttillkomna) framgår av tabellen, att antalet ökat mellan åren 1940 och 1950 med 50 %, eller från 6 157 till 9 239. Därefter har antalet nyttillkomna barn varit relativt konstant.

De barn mot vilka barnavårdsnämnderna ingripit med förebyggande åtgärder har till följd av en noggrannare redovisning stigit avsevärt i antal. Deras numerär som år 1940 var 2 900 har för varje år ökat och uppgick år 1958 till närmare 12 500 fall. En del av denna ökning torde kunna tillskrivas kommun-sammanslagningen och den i samband därmed effektivare redovisningen av dessa barn. Omhändertagande för skyddsuppfostran blir aktuell då de förebyggande åtgärderna bedömts vara gagnlösa

eller inte visat sig ha positiv verkan. Under år 1958 var ca 20 000 barn och ungdomar p. g. a. uppförandebrister föremål för ingripanden av barnavårdsnämnderna. I vissa fall förekommer dubbelräkning på så sätt att barn som under året varit föremål för förebyggande åtgärder senare under samma år kan ha omhändertagits. Så förekommer blott i mindre utsträckning, ca 2 % av fallen, varför man kan bortse därifrån i detta sammanhang.

I nedanstående tablå är antalet barn som varit föremål för förebyggande åtgärder samt barn och ungdom som under ett visst år omhändertagits (nyttillkomna) för skyddsuppfostran eller samhällsvård ställda i relation till hela antalet barn i vissa åldrar. Vid förebyggande åtgärder har relationstalen beräknats på antalet per 1 000 barn under 21 år, vid skyddsuppfostran per 1 000 barn under 18 år och vid samhällsvård per 1 000 barn under 16 år.

	1940	1946	1950	1955	1958
Förebyggande åtgärder	1,5	2,3	2,5	4,0	5,3
Skyddsuppfostran.	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7
Samhällsvård	4,4	4,4	5,3	5,2	4,0

II. Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott år 1958

Barnavårdsmannaförordnanden. Alltsedan år 1917 skall barnavårdsman alltid förordnas för barn med utomäktenskaplig börd. År 1940 gavs det också möjlighet för barnavårdsnämnd att förordna om barnavårdsman för barn med inomäktenskaplig börd, såvida endast en av föräldrarna har vårdnaden om barnet och denna själv gör framställning till nämnden. I vissa fall kan nämnden, även utan att framställning görs, förordna om barnavårdsman. Uppdraget att vara barnavårdsman upphör när barnet fyller 18 år, men förordnandet kan förlängas utöver denna ålder (till 21 år), liksom även upphöra dessförinnan, om förhållandet det kräver eller medger.

Antalet barn med förordnad barnavårdsman vid slutet av år 1958 var 128 766, vilket betyder att vart 16:e barn under 18 år hade förordnad barnavårdsman. Antalet under år 1958 nytillkomna förordnanden var 24 957 fördelade på 7 395 för iä-barn och 17 562 för uä-barn. Detta är bruttoantalet nytillkomna, dvs. inklusive barn vars förordnanden överflyttats från annan barnavårdsnämnd. Antalet barn födda utom äktenskapet var 1958 ca 10 600, varför således ca 7 000 av de nytillkomna var överflyttningsfall.

Den i efterföljande tablå redovisade ökningen av antalet barn med förordnad barnavårdsman under senare år kommer som syns nästan helt på iä-barnen. Deras antal har sedan år 1954 ökat med 28 %. Mätt i relation till antalet iä-barn under 18 år, har antalet ökat från 15,7 per 1 000 iä-barn under 18 år till 19,6 år 1958. I detta sammanhang kan

År	Iä-barn	Uä-barn	Tillhoppa	Per 1 000 barn — 18 år	Därav nytillkomna
1940	3 548	95 355	98 903	62	..
1943	6 239	86 562	92 801	57	..
1946	9 589	85 135	94 724	54	..
1949	15 708	83 944	99 652	53	14 983
1952	23 948	85 934	109 882	58	..
1955	32 175	87 809	119 984	60	24 148
1957	36 941	89 486	126 427	62	25 352
1958	38 254	90 242	128 766	63	24 957

påpekas att antalet hem- och äktenskapskillnader varit praktiskt taget konstant under samma tid.

Av tabell R framgår hur antalet barnavårdsmannaförordnanden varierar mellan de olika länen. I relation till folkmängden i hithörande åldersgrupper har Jämtlands län det största antalet förordnanden (107 per 1 000 barn under 18 år), medan Jönköpings, Hallands och Kronobergs län redovisar det lägsta antalet (mindre än 37 per 1 000). Vad antalet förordnanden för de inomäktenskapliga barnen beträffar, visar också dessa stora lokala variationer. Av de i tabellen redovisade länen ligger Malmöhus län högst med ett barnavårdsmannaförordnande för vart 29 iä-barn under 18 år, medan motsvarande i Kronobergs län var ett på vart 98 barn.

Genom att sätta antalet förordnanden vid årets slut i relation till antalet nytillkomna kan man göra en uppskattning av förordnandenas längd (omsättningshastighet). Enligt denna skattning skulle alla förordnanden omsättas på 5 år. Helt avvikande från detta genomsnittsvärde syns omsättningshastigheten för iä-barnen i Stockholm och Malmö vara. Att omsätta dessa förordnanden skulle ta ca 10 år.

En översikt av anledningarna till för-

Tab R. Antal barnavårdsmanförordnanden år 1958, länsvis

	Barnavårdsmanförordnanden vid 1958 års slut				Nyttillkomna förordnanden		
	Antal	Per 1 000 av befolkningen under 18 år ¹	därav uä-barn	iä-barn	Per 1 000 iä-barn under 18 år ¹	uä-barn	iä-barn
Stockholms stad	15 042	77,1	10 113	4 929	26,7	1 799	401
Stockholms län	7 034	58,6	4 616	2 418	20,9	1 188	568
Uppsala »	3 157	68,8	2 006	1 151	26,2	471	237
Södermanlands »	3 686	58,3	2 381	1 305	21,5	573	274
Östergötlands »	6 059	60,2	3 949	2 110	21,8	792	418
Jönköpings »	2 740	34,1	1 911	829	10,6	343	166
Kronobergs »	1 544	35,4	1 110	434	10,2	179	107
Kalmar »	3 338	50,7	2 297	1 041	16,4	379	278
Gotlands »	1 286	74,4	964	322	19,7	155	74
Blekinge »	2 252	55,9	1 751	501	13,0	342	138
Kristianstads »	3 899	53,8	2 722	1 177	16,9	477	240
Malmöhus »	11 515	70,8	7 307	4 208	27,1	1 475	673
därav Malmö	4 690	82,1	2 827	1 863	34,3	577	186
Hallands »	1 692	36,6	1 230	462	10,3	263	139
Göteborgs o. Bohus »	8 942	55,6	6 589	2 353	15,3	1 125	452
därav Göteborg ...	6 495	63,6	4 867	1 628	16,7	826	246
Älvsborgs »	5 012	49,6	3 177	1 835	18,7	580	384
Skaraborgs »	2 924	42,4	2 198	726	10,9	467	181
Värmlands »	5 337	68,7	4 065	1 272	17,3	713	221
Örebro »	4 948	69,9	3 113	1 835	27,1	636	424
Västmanlands »	4 836	72,5	3 024	1 812	28,4	657	400
Kopparbergs »	5 515	68,9	3 971	1 544	20,3	815	342
Gävleborgs »	7 221	88,0	5 759	1 462	19,2	1 070	289
Västernorrlands »	7 240	87,4	5 553	1 687	21,8	986	375
Jämtlands »	4 500	107,3	3 774	726	19,0	717	122
Västerbottens »	4 044	52,9	3 035	1 009	13,7	631	225
Norrbottnens »	5 003	55,7	3 627	1 376	16,0	729	267
Tillhopa	128 766	62,7	90 242	38 524	19,6	17 562	7 395

¹ Folkmängden ³¹/₁₂ 1958. Se not vid tabell A.

ordnad barnavårdsman för barn i äktenskap vid 1958 års slut belyses i efterföljande tablå.

	Antal	%
Iä-barn med barnavårdsman	38 524	100
därav på grund av		
sönndring	539	1,4
hemskillnad	6 710	17,4
äktenskapsskillnad	30 753	79,8
vårdnaden fräntagen en av samboende föräldrarna	30	1,4
en av föräldrarna död ...	492	

Huvudanledningen till att barnavårdsman förordnats för iä-barn är äktenskapsskillnad. För ca 80 % av barnen var detta anledningen. Denna andel är för övrigt något högre i städerna än på landsbygden. För över 17 % av barnen levde föräldrarna under hemskillnad och

för de resterande fallen (3 %) hade barnavårdsman förordnats av andra orsaker såsom sönndring, föräldrarnas död etc.

Fastställande av faderskap. En av barnavårdsmannens funktioner är att söka få faderskapet till utomäktenskapliga barn fastställt. Av de över 90 000 uä-barnen med förordnad barnavårdsman hade vid slutet av år 1958 ca 82 000 eller 91 % av barnen fått faderskapet fastställt; andelen har ej undergått någon förändring under 1950-talet. För 86 % av dessa hade detta skett genom erkännande och för 14 % genom dom.

Av de ca 8 000 barn för vilka fader-

skapet ej fastställts var vid slutet av år 1958 närmare hälften under 2 år, vilket framgår av följande tablå. Dessutom framgår, att barnen var yngre i städerna än på landsbygden. I städerna saknades för barn under 2 år fastställt faderskap för 57 % och på landsbygden för 34 %.

	Städer	Lands- bygd
Antal uä-barn utan fastställt faderskap	4 787	3 326
därav i %, i åldern		
— 1 år	35,3	19,7
1— 2 år	21,4	13,8
3—15 år	39,3	60,7
16 år och däröver	4,0	5,8

Barnavårdsmän. Vid slutet av år 1958 var antalet barnavårdsmän 1 619 mot 1 669 året innan. Som framgår av nedanstående tablå, vilken visar fördelningen på stad och landsbygd samt antalet förordnanden per barnavårdsman under ett antal år, har minskningen av antalet barnavårdsmän oavbrutet fortsatt sedan början av 1940-talet.

Antalet förordnanden (dvs. barn) per barnavårdsman har däremot ökat mycket kraftigt. I städerna har antalet ökat från 67 år 1940 till 220 år 1958 och på landsbygden från 11 till 46. Detta torde sammanhånga med, speciellt beträffande städerna, att kommunala tjänstemän har barnavårdsmannskapet som huvudsaklig syssla. Av tablå framgår vidare att kvinnornas andel starkt ökat inom detta område. Vid slutet av år 1958 var

690 eller 43 % av barnavårdsmännen kvinnor, fördelade med 82 % i städerna och 33 % på landsbygden.

Bidragförskott och utfyllnadsbidrag. Om fader eller moder, som enligt rättsens beslut eller skriftligt avtal är förpliktad att betala underhållsbidrag för sitt barn, underlåter att göra detta, så kan barnavårdsnämnden, oberoende av vårdnadshavarens eller barnets ekonomiska ställning, förskottera bidraget upp till ett visst belopp. Nämnden har sedan att söka utkräva beloppet av den underhållsskyldige. Bidragförskott utgår tills barnet fyllt 16 år.

Bidragförskott utgår med det belopp som bestäms i avtal eller dom, år 1958 dock högst med 720 kr per barn och år. Åtskilliga äldre underhållsbidrag löper emellertid med lägre belopp trots att alla underhållsbidrag, fastställda före den 1 januari 1955, uppräknats enligt en särskild lag om generell höjning av familjerättsliga underhållsbidrag. Med hänsyn till detta har man infört ett utfyllnadsbidrag, avsett för barn vilkas underhållsbidrag är lägre än 720 kr om året. Utfyllnadsbidraget skall täcka skillnaden mellan 720 kr och det fastställda underhållsbidragets belopp, men får endast beviljas, om det lägre underhållsbidraget fastställts före den 1 april 1957. Under år 1958 utbetalades utfyllnadsbidrag till 39 639 barn.

	År					
	1940	1946	1952	1956	1957	1958
Städer						
Antal barnavårdsmän	547	424	341	318	307	310
därav, i %, kvinnor	53,7	62,3	73,0	81,1	82,4	81,9
Antal förordnanden per byman ..	67	98	160	201	217	220
Landsbygd						
Antal barnavårdsmän	5 774	3 958	1 798	1 429	1 362	1 309
därav, i %, kvinnor	10,7	16,9	24,7	31,9	32,1	33,3
Antal förordnanden per byman ..	11	13	31	42	44	46

Tab. S. Bidragsförskott och utfyllnadsbidrag år 1958, länsvis

Län	Bidragsförskott		genomsnittsbelopp, kr	Återbetalt bidragsförskott i % av inbetalt bidragsförskott	Utfyllnadsbidrag		genomsnittsbelopp, kr
	antal barn	per 1000 av befolkningen under 16 år ¹			antal barn	per 1000 av befolkningen under 16 år ¹	
Stockholms stad...	12 260	69,0	592	60,72	4 090	23,0	110
Stockholms län	3 969	36,7	552	41,55	1 452	13,4	129
Uppsala »	1 409	34,0	525	43,44	733	17,7	137
Södermanlands »	1 541	27,0	521	43,04	1 041	18,3	126
Östergötlands »	2 821	31,2	522	49,55	2 220	24,6	151
Jönköpings »	1 248	17,3	448	45,77	1 016	14,1	108
Kronobergs »	664	17,0	566	41,60	608	15,6	163
Kalmar »	1 555	26,5	528	47,74	1 412	24,1	127
Gotlands »	508	33,0	582	44,59	509	33,0	135
Blekinge »	1 084	30,5	497	47,25	929	26,1	146
Kristianstads »	1 622	25,1	481	45,58	1 450	22,4	151
Malmöhus »	6 104	41,9	549	48,04	3 809	26,1	133
därav Malmö ...	3 080	59,7	555	48,75	1 604	31,1	119
Hallands »	732	17,6	537	49,60	727	17,5	144
Göteb. o. Bohus »	7 000	48,4	578	34,94	2 895	20,0	115
därav Göteborg ..	5 610	60,4	590	36,87	2 159	23,3	104
Älvsborgs »	2 328	25,7	526	34,93	1 547	17,1	146
Skaraborgs »	1 159	18,7	548	35,57	1 062	17,2	138
Värmlands »	2 417	34,7	525	44,69	1 732	24,8	143
Örebro »	2 145	33,7	519	52,33	1 380	21,7	129
Västmanlands »	1 872	31,1	559	44,38	1 251	20,8	133
Kopparbergs »	2 237	30,9	519	46,65	1 559	21,5	133
Gävleborgs »	3 175	43,1	559	49,82	1 992	27,0	137
Västernorrlands »	2 895	39,2	542	49,27	2 142	29,0	135
Jämtlands »	1 635	43,6	545	46,74	1 416	37,7	150
Västerbottens »	1 419	20,9	533	48,54	1 321	19,5	148
Norrbottens »	2 006	25,0	542	45,07	1 346	16,8	149
Tillhopa	65 805	35,7	549	46,05	39 639	21,5	134

¹ Folkmängden ^{31/12} 1958. Se not vid tabell A.

Antalet barn med bidragsförskott var under redovisningsåret ca 65 800. Deras antal har, som syns av nedanstående tablå, ökat kraftigt under senare år såväl absolut som i förhållande till folk-mängden. Beträffande den relativa förändringen framgår att antalet barn med bidragsförskott per 1 000 barn under 16 år ökat från 22,6 år 1952 till 35,7 år 1958. De redovisade genomsnittsbeloppen är lägre än maximibidraget, vilket dels beror på att bidragsförskott högst kan utgå med det belopp som bestämts i resp. avtal och dels på att de nytillkomna resp. avgångna barnen med bidragsförskott som regel ej åtnjutit detta under hela året.

År	Antal barn	Per 1 000 barn under 16 år	Högsta utbetald belopp, kr	Genomsnittl. belopp, kr	Totalt, 1 000 kr
1940	29 705	21,2	250	193	5 700
1943	26 681	18,5	250	182	4 800
1946	24 610	15,6	250	198	4 900
1949	36 914	21,7	250	194	7 100
1952	40 192	22,6	324 (250)	233	9 400
1955	51 972	28,5	600	431	22 400
1957	61 718	33,4	720	484	29 892
1958	65 805	35,7	720	549	36 153

Totalt utbetalade kommunerna över 36 milj. kr i bidragsförskott under redovisningsåret 1958, varav 12 milj kr till barn på landsbygden och 24 milj kr till barn i städerna. Antalet bidragsmottagare var 49 617.

I tabell S redovisas antalet barn som erhållit bidragsförskott eller utfyllnadsbidrag länsvis, dels absolut och dels i relation till antalet barn under 16 år, samt dessutom de genomsnittliga bidragsbeloppen. De tre största städerna Stockholm, Göteborg och Malmö redovisar därvid den högsta frekvensen barn med bidragsförskott med i genomsnitt 65 per 1 000 barn under 16 år. För hela riket var motsvarande antal 36 per 1 000. Beträffande utfyllnadsbidrag hade Jämtlands län den högsta frekvensen — 38 per 1 000 barn medan genomsnittet för hela landet var 22.

Av de barn som erhöll bidragsförskott, var 53 % födda inom äktenskapet. Denna andel är betydligt större i städerna (59 %) än på landsbygden (42 %).

Den bidragsskyldige fadern eller modern blir ersättningsskyldig till barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott. Under år 1958 inbetalades till barnavårdsnämnderna sammanlagt 17,6 milj kr från sammanlagt 38 181 bidragsskyldiga fäder och mödrar. Beloppet motsvarar 46 % av de år 1958 utbetalda förskotten. Högsta återbetalningsprocenten redovisar Stockholms stad med 61 %.

Beträffande de tidigare nämnda ut-

fyllnadsbidragen, för vilka fullständig statistik för första gången föreligger i år, har av kommunerna under år 1958 utbetalats 5,3 milj kr. Av detta belopp kommer 2,8 milj kr på landsbygden och 2,5 milj kr på städerna. Antalet bidragsmottagare var 32 400.

Nettokostnaden för kommunerna för utgivna bidragsförskott samt utfyllnadsbidrag stannade för år 1958 vid 23,9 milj kr. Av detta belopp svarar kommunerna för 1/4 och staten för 3/4.

Arbetsföreläggande. Enligt BvL 72 § kan försumliga föräldrar, vilkas barn omhändertagits för samhällsvård eller skyddsuffostran, samt föräldrar, som försummar fastställd bidragsskyldighet, erhålla arbetsföreläggande. Under år 1958 beslutades om arbetsföreläggande i 1 685 fall, varav 1 608 för försummad fastställd bidragsskyldighet. Drygt 55 % (eller 889 av dessa) gjorde därvid inbetalningar för att fullgöra sin skyldighet.

Under år 1958 begärde barnavårdsnämnderna dessutom handräckning för inställande till arbete efter beslut om arbetsföreläggande i 683 fall. Av dessa hade 296 beviljats under året.

III. Barnavårdsanstalter år 1958

Barnhemmen

Varje landsting och stad utom landsting skall enligt § 40 barnavårdslagen svara för att inom området förefintliga behov av olika slag av barnhemsvård blir tillgodosedda. Var och en utarbetar därför en plan för barnhemsvårdens ordnande, vilken skall underställas Kungl.

Maj:t för fastställande. Till de barnhem som är upptagna i dessa planer (»barnhem inom barnhemsplan») utgår statsbidrag. Till »barnhem utom barnhemsplan» utgår i allmänhet inte statsbidrag i någon form. Nedanstående redogörelse bygger på uppgifter ur de årsredogörelser barnhemmen lämnar till socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över

Tab. T. Barnhemmen vid slutet av år 1958

	Barnhem drivna av						Tillhopa	
	landsting		stad utom landsting		övriga anordnare		hem	platser
	hem	platser	hem	platser	hem	platser		
Spädbarnshem	17	440	14	376	5	140	36	956
Mödrahem	9	112	6	80	7	99	22	291
Mödra- o. sp.hem . . .	4	103	2	95	1	33	7	¹ 231
Upptagn.hem.	39	864	20	803	29	662	88	2 329
Hem f. varaktig v. . .	15	231	3	42	22	346	40	619
Samtliga	84	1 750	45	1 396	64	1 280	193	4 426
» år 1957	88	1 806	47	1 421	70	1 348	205	4 575
» » 1956	88	1 811	46	1 465	73	1 419	207	4 695

¹ Av platserna på mödra- och spädbarnshemmen var 87 avsedda för mödrar med barn och väntande mödrar och 144 för ensamma späda barn.

denna verksamhet. I redogörelsen behandlas enbart de barnhem som ingår i barnhemsplanerna (193 eller 88 % av samtliga).

Barnhemmen indelas i fyra grupper: a) spädbarnshem, på vilka vårdas späda barn (ej fyllda 1 år), som ej åtföljs av sina mödrar; b) mödrahem, för vård av späda barn, som åtföljs av sina mödrar, eller väntande mödrar; c) upptagningshem, för tillfällig vård och uppfostran samt observation av barn som fyllt 1 år samt d) barnhem för varaktig vård, för vård och uppfostran under längre tid av barn som fyllt 1 år. I några fall förekommer dessutom mödra- och spädbarnshem, vilket är en kombination av a) och b) ovan.

Antal barnhem m. m. Som framgår av tabell T var antalet barnhem vid slutet av år 1958 193. Motsvarande antal vid slutet av år 1957 var 205. Nettoförändringen med avseende på olika typer av barnhem har resulterat i en minskning av upptagningshemmen med 6, hem för varaktig vård med 3 och mödrahemmen med 3, medan spädbarnshemmen samt

mödra- och spädbarnshem redovisar samma antal hem.

Enligt samma tabell svarade landstingen och de landstingsfria städerna för driften av 129 barnhem (67 %). De övriga hemmen, vilka var 6 färre än föregående år, drivs av föreningar, stiftelser m. fl. Närmare hälften av barnhemmen, eller 88 hem, tillhörde kategorin upptagningshem, medan endast 7 var mödra- och spädbarnshem. Av de 40 hemmen för varaktig vård sorterade endast 18 under landsting och städer utom landsting, medan resten tillhörde föreningar, stiftelser och liknande.

Barnhemsplatsernas antal var vid slutet av år 1957 4 575. Dessa har under år 1958 nedgått med 149 till 4 426.

Antal platser fördelar sig på typ resp. anordnare ungefär på samma sätt som antalet hem. Ca 70 % av barnhemsplatserna finns på hem tillhörande landsting och landstingsfria städer, och resten (30 %) på hem tillhörande övriga anordnare. Ca 53 % av barnhemsplatserna finns på upptagningshemmen. Beträffande de kombinerade mödra- och spädbarnshemmen kan antalet platser

Tab. U. Förändringar i antalet vårdade under år 1958

	Antal vårdade	därav utskrivna	kvarva- rande vid årets slut	Kvarvarande i % av an- talet vårdade
Spädbarnshem ¹	3 442	2 625	817	23,7
Mödrahem ¹	1 917	1 549	368	19,2
därav mödrar	1 035	835	200	19,3
barn	882	714	168	19,0
Upptagningshem	7 483	6 117	1 366	18,3
Hem för varaktigt vård	851	433	418	49,1
Samtliga	13 693	10 724	2 969	21,7
därav barn	12 658	9 889	2 769	21,9

¹ Antalet vårdade på mödra- och spädbarnshem har fördelats på mödrahem resp. spädbarnshem

(231) uppdelas i mödrahemsplatser (87) och spädbarnshemsplatser (144). I det följande har, där så varit möjligt, denna uppdelning gjorts varvid platserna redovisats under rubriken mödrahem resp. spädbarnshem.

Antal vårdade, beläggning m. m. Av tabell U framgår att antalet under året vårdade barn uppgick till 12 658 och antalet mödrar till drygt 1 000. Om korrektion sker för barns flyttning mellan olika barnhem kan ca 12 500 barn sägas ha vårdats på barnhem under året. Av de under året vårdade barnen kvarstod vid årets slut ca 22 %. Denna andel är högst på hem för varaktigt vård (49 %) och lägst för upptagningshem (18 %).

Beläggningen (= medelantalet vårdade per dag i procent av antalet disponibla platser) på barnhemmen har under år 1958 varit 72 % mot 73 % under år 1957. Som framgår av tabell V är beläggningen högst vid de landstingsfria städernas barnhem (79 %); lägst är den för landstingens barnhem med 67 %.

Av de olika hemmen visar mödrahemmen den lägsta beläggningprocenten, 57 %, medan spädbarnshemmen har den högsta, 82 %. Av de senare har de lands-

tingsfria städernas hem den högst noterade beläggningen med 93 %.

Barnens och mödrarnas ålder. Barn, som vårdas på mödrahem, spädbarnshem samt mödra- och spädbarnshem är nästan undantagslöst under 1 års ålder. På upptagningshemmen var, som framgår av nedanstående tablå, ca 26 % av barnen ej fyllda 3 år och 59 % ej fyllda 7 år, medan på hem för varaktigt vård 78 % av barnen var 7 år eller äldre.

	Barn som vid årets slut var placerade på upptagningshem		hem för var- aktigt vård	
	Antal	%	Antal	%
1—2 år	360	26,4	28	6,7
3—6 »	442	32,4	66	15,8
7—9 »	235	17,2	77	18,4
10— »	329	24,1	247	59,1
Tillhopa	1 366	100	418	100

De på mödrahem intagna mödrarnas ålder framgår av efterföljande tablå. De unga mödrarna, de som ej fyllt 20 år, utgjorde 35 % av samtliga. Under 18 år var 17 % av mödrarna.

	Antal	%
—17 år	144	16,6
18—19 år	162	18,6
20—24 »	359	41,3
25 år eller äldre	204	23,5
Samtliga	869	100

Tab. V. Medelantal vårdade per dag i % av antalet disponibla platser (genomsnittlig beläggning) på barnhem av olika slag år 1958

	Genomsnittlig beläggning på barnhem drivna av			Samtliga
	landsting	stad utom landsting	övriga anordnare	
Spädbarnshem ¹	71,9	92,8	82,6	81,7
Mödrahem ¹	54,9	62,1	63,0	56,8
Upptagningshem.....	66,2	73,2	71,5	70,1
Hem för varaktig vård.....	68,6	75,3	72,3	71,1
Samtliga	67,1	78,5	72,4	72,2

¹ Mödra- och spädbarnshemmens beläggning har fördelats på mödrahem resp. spädbarnshem.

Varifrån barnen kommer vid inskrivningen och vart de tar vägen efter utskrivningen. Av tabell X framgår att 71 % av barnen kom från sina föräldrahem och 5 % från fosterhem. Av de övriga kom 19 % från »annat håll» dvs. förlossningsanstalter, kroppssjukhus etc., medan återstoden (4 %) flyttats över från ett barnhem till ett annat. Andelen barn komma från föräldrahemmet var störst (85 %) bland barnen på upptagningshem och minst (42 %) bland barnen på spädbarnshemmen, där i stället 53 % kommit från vad som kan förmodas vara förlossningsanstalter o. dyl. Barnen på hem för varaktig vård kom i ca 16 % av fallen från fosterhem och i ca 22 % från annat barnhem, t. ex. från upptagningshem, eftersom den tid barnet får vård på ett sådant hem är begränsad till ca 1 år.

Av tabell Y framgår att 67 % av barnen vid utskrivningen sänts till föräldrahem medan 21 % erhöll vård i fosterhem. De övriga (ca 12 %) överfördes för vård till andra barnhem, anstalter för psykiskt efterblivna, sjukhus etc. Av barnen på spädbarnshem och hem för varaktig vård fick 34 resp. 25 % vård i fosterhem. Denna andel var för barn på upptagningshem blott 15 %, medan i stället 75 % av dessa barn kom till föräldrahem.

Skolundervisning. Av barnen i skolpliktig ålder erhöll 76 % av barnen på upptagningshem och 35 % av barnen på hem för varaktig vård s. k. normalklassundervisning, vilket framgår av nedanstående tablå. I hjälpklass gick 21 resp. 54 % av barnen, medan ca 1 % gick i särskolor.

Tab. X. Varifrån under år 1958 på barnhem inskrivna barn kommit

	Antal inskrivna barn	därav, i %, som kommit från			
		föräldrahem	fosterhem	annat barnhem	annat håll
Spädbarnshem (samt mödra- o. spädbarnshem).....	2 632	41,8	1,6	3,9	52,7
Upptagningshem.....	6 088	85,3	6,2	3,5	5,0
Hem för varaktig vård.....	401	49,9	15,7	21,9	12,5
Samtliga	9 121	71,2	5,3	4,4	19,1

Tab. Y. Varthän under år 1958 från barnhem utskrivna barn tagit vägen

	Antal utskr. barn	däruv, i föräldra- hem	%, som foster- hem	annat barnhem	ungdoms- vårdssk.	sinnes- slöanst.	annat döda håll	döda
Spädbarnshem (samt mödra- o. späd- barnshem)	2 625	54,6	34,1	5,3	0,3	0,6	4,9	0,2
Upptagningshem	6 117	74,6	14,8	3,6	1,3	1,4	4,3	0,0
Hem f. varaktig vård	433	43,9	24,5	6,0	3,5	8,3	11,8	2,1
Samtliga	9 175	67,4	20,8	4,2	1,1	1,5	4,8	0,2

	Procentuella andelen under- visade barn	Upptagnings- hem	Hem för var- aktig vård
Normalklass	76,0	35,4	
Hjälpklass	21,0	53,8	
Sinnesslöskola	0,7	1,0	
Annan skola	2,3	9,8	
Tillhoppa	100	100	

Personalen på barnhemmen. Antalet anställda vid slutet av år 1958 var 1 923 däruv 1 597 på heltid, 96 på deltid och 230 arvodesanställda. I siffrorna över de arvodesanställda ingår läkare, redogörare m. fl.

	Antal anställda	Antal hel- del- ar- tids- vode	Antal hel- tidsanställda per 100 vårdplatser
Spädbarnshem	427	15 47	44
Mödrahem	82	5 26	22
Mödra- o. späd- barnshem	73	5 9	32
Upptagningshem	791	59 99	34
Hem för varaktig vård	224	12 49	37
Samtliga	1 597	96 230	35

Då det som bestämmer personalbehovet oftare torde vara hemmets platsantal än antalet vårdtagare, har i ovanstående tabell antalet heltidsanställda satts i relation till antalet platser. Som framgår disponeras i genomsnitt 35 anställda per 100 vårdplatser. Störst är personalbehovet på spädbarnshemmen med 44 anställda per 100 platser, medan det är

lägst för mödrahemmen, vars relations-
tal är 22. Mödrahemmens låga tal beror
på att mödrarna själva i viss utsträck-
ning hjälper till på dessa hem.

För övrigt kan nämnas att 826 (42 %) av de anställda vid årets slut tillhanda-
hölls bostäder av barnhemsanordnarna.
Av dessa bostäder svarade landstingen
för 345.

*Barnhemmens ekonomiska förhållan-
den.* Bruttokostnaden för barnhemsvår-
den uppgick under år 1958 till 31,5 milj.
kr. mot 29,9 milj. år 1957. Per vård-
dag motsvarar detta en kostnad av 27,19
kr. mot 25,28 kr. år 1957. I det följande
skall närmare redogöras för hur utgiften
per vård dag är fördelad på olika pos-
ter m. m. Redogörelsen bygger på upp-
gifter från hem, som varit öppna under
hela året och som lämnat bearbetnings-
bara uppgifter.

Om från bruttokostnaden dras utgif-
ten för personalens pensionering och
personalens ersättning för kost och logi
samt ersättning från annan anstalt er-
hålls nettoutgiften. Denna uppgick till
23,96 kr. per vård dag under år 1958 mot
22,27 kr. under år 1957. Som framgår av
tabell Z är nettoutgiften per vård dag
högst vid mödrahemmen med 24,83 kr.
och lägst vid hem för varaktig vård med
22,68 kr. per vård dag.

Tab. Z. Utgifter per vård dag fördelade på olika poster, år 1958

	Spädbarns- hem kr	Mödra- hem kr	Mödra o. sp.hem kr	Upptag- ningshem kr	Hem för var- aktig vård kr	Samtliga barnhem kr
<i>Utgifter</i>						
Avlöningar	19,57	14,27	18,46	18,40	17,21	18,22
Expeditionskostnader ...	0,19	0,32	0,21	0,22	0,30	0,23
Sjuk- o. tandvård	0,34	0,37	0,27	0,25	0,20	0,27
Övriga utgifter	0,37	1,00	0,33	0,48	0,93	0,54
Kosthåll	2,67	4,39	3,33	3,19	3,58	3,20
Värme, el. m. m.	1,46	2,38	1,90	1,44	1,56	1,54
Tvätt och renhållning ...	0,84	0,39	0,52	0,63	0,42	0,63
Inventariers underhåll...	0,74	0,98	0,75	1,36	1,74	1,22
Fastigheters underhåll...	0,51	1,49	0,44	0,92	1,14	0,86
Hyror	0,50	0,91	0,20	0,37	0,42	0,43
Summa utgift per vård dag	27,21	26,51	26,39	27,25	27,52	27,19
Nettoutgift per vård dag	23,92	24,83	23,56	24,26	22,68	23,96

I samma tabell redovisas bruttokostnadernas fördelning på olika delposter. Den största posten är avlöningar till personalen (inkl. pensionsavgifter som erlagts av hennens huvudmän), vilket belopp uppgår till i genomsnitt 18,22 kr eller 67 % av den genomsnittliga bruttokostnaden. Storleken av denna post varierar avsevärt och är högst för spädbarnshemmen med ca 19,50 kr. och lägst för mödrahemmen med drygt 14 kr. Av de övriga posterna är utgiften för kosthåll störst med i genomsnitt 3,20 kr.

Denna är högst för mödrahemmen med 4,39 kr. Tillsammans svarar utgifterna för avlöningar och kosthåll för 79 % av den genomsnittliga bruttokostnaden per vård dag.

Som tidigare nämnts uppgick driftskostnaderna för barnhemsvården under år 1958 till 31,5 milj. kr. Av tabell A framgår vilka olika slag av inkomster som förekommer, samt till vilka belopp de uppgår per vård dag räknat. Vissa av dessa inkomster är fixerade. Så är t. ex. förhållandet med de avgifter ett hem

Tab. Å. Inkomsten per vård dag fördelad på olika poster, år 1958

	Landsting kr	Stad utom landsting kr	Övriga anordnare kr	Samtliga barnhem kr
<i>Inkomster</i>				
Vårdavgifter	3,50	2,82	3,34	3,22
Ersättning från egen personal	2,27	1,19	1,78	1,76
» » andra anstalter	0,16	0,11	0,32	0,19
Diverse	0,12	0,16	0,51	0,25
Bidrag från staten	1,46	1,80	1,38	1,55
» » landsting som icke äger hemmet	0,44	0,14	9,33	2,96
» » stad utom landsting som icke äger hemmet	0,06	0,08	4,51	1,38
Bidrag från andra	0,09	0,06	0,43	0,18
Att tackas av huvudmannen	17,81	25,32	1,90	15,71
Summa inkomst per vård dag	25,90	31,69	23,51	27,19

uppbär för meddelad vård (3 kr. per vård dag, vid två mödrahem 0 kr.) och statens bidrag (1,50 kr. per vård dag, vid två mödrahem 3,50 kr. per vård dag). Att de i tabell Å angivna beloppen inte överensstämmer med ovan angivna beror på vissa brister i redovisningen. Ersättningen från egen personal för kost och logi uppgår till i genomsnitt något över 1,75 kr. per vård dag. I övrigt sker den huvudsakliga finansieringen av barnhemsvården genom landstingsskatt eller annan kommunal utdebitering (att täckas av huvudman). S. k. övriga barnhemsanordnare, föreningar m. fl., erhåller bidrag från landstingen med 9,33 kr. per vård dag och från landstingsfria städer med 4,51 kr. per vård dag.

I driftskostnaderna ingår givetvis ej kostnader för nyanläggningar, större reparationer samt nyanskaffning. Dessa uppgick under år 1958 till ca 500 000 kr. (0,43 kr. per vård dag) och kom huvudsakligen på gruppen övriga anordnare.

En översikt av barnhemmens finansiering får man av efterföljande tablå, där de skilda inkomstposterna redovisas dels till sin absoluta storlek, dels till den relativa andel de utgör av totalbeloppet.

Av tablå framgår, att större delen av barnhemsvården finansieras genom allmänna medel, i första hand från landsting och landstingsfria städer, med drygt 1/3 vardera. Statens bidrag är blott 6 %. Allmänna medel täcker alltså till drygt 3/4 driftsutgifterna. Från annat håll (öv-

	1 000-tal kronor	%
Statens bidrag	1 802	5,7
Landstingens andel	10 847	34,4
Landstingsfria städernas andel	11 739	37,2
Vårdavgifter	3 727	11,8
Ersättning från personalen	2 036	6,5
Övrigt	1 368	4,4
Summa	31 519	100

rigt) kommer ca 4 % (donationer, fonder etc.), medan vårdavgifterna täcker 12 % och ersättning från personalen för vissa naturaförmåner ca 7 % av driftsutgifterna.

Barnkolonierna

Barnkolonierna är barnvårdsanstalter för sluten vård och uppfostran av barn under sommaren eller eljest under viss begränsad del av året.

Antal kolonier m. m. Redogörelsen i följande avsnitt bygger på de verksamhetsberättelser kolonianordnarna årligen skall insända till socialstyrelsen.

Tab. Å. Antal kolonier och barn på kolonier år 1958, länsvis

	Antal		
	Kolonier	Platser	Barn
Stockholms stad	1	60	44
Stockholms län	84	3 712	4 188
Uppsala »	13	402	469
Södermanlands »	38	2 123	2 593
Östergötlands »	26	1 032	1 486
Jönköpings »	9	480	658
Kronobergs »	5	169	254
Kalmar »	21	713	1 139
Gotlands »	4	195	288
Blekinge »	5	195	284
Kristianstads »	49	2 017	3 873
Malmöhus »	20	595	1 331
Hallands »	69	2 717	4 375
Göteb. o. Bohus »	51	2 075	3 391
Älvsborgs »	20	654	1 194
Skaraborgs »	4	98	133
Värmlands »	18	492	941
Örebro »	29	1 178	1 866
Västmanlands »	13	553	687
Kopparbergs »	48	1 790	2 151
Gävleborgs »	13	446	591
Västernorrlands »	23	730	1 147
Jämtlands »	16	527	650
Västerbottens »	15	539	621
Norrbottnens »	16	614	662
Summa	610	24 106	35 016
År 1957	634	24 582	37 066
» 1956	635	24 618	37 700
» 1955	643	25 519	38 226

Tab. Ö. Kolonierna fördelade efter anordnare, år 1958

	Kolonier		Platser		Mottagna barn	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommuner	178	29,2	7 621	31,6	13 606	38,9
Landsting	9	1,5	290	1,2	417	1,2
Barnens-dags- o. majblomme- föreningar	96	15,7	4 219	17,5	5 743	16,4
Tbc-, nykterhets- och religiösa föreningar	156	25,6	5 260	21,8	7 777	22,2
Övriga föreningar	131	21,5	5 221	21,7	5 484	15,7
Industrier, enskilda personer ...	40	6,6	1 495	6,2	1 989	5,7
Summa	610	100	24 106	100	35 016	100

För verksamhetsåret 1958 har bearbetats uppgifter rörande 610 kolonier med tillsammans 24 106 platser och 35 016 barn. Såväl antalet kolonier som platser och barn är lägre än under föregående år, vilket framgår av tabell Ä. I allt kan antalet verkamma kolonier under år 1958 beräknas till ca 625 stycken.

Av tabell Ä framgår även att de flesta redovisade kolonierna är belägna inom Stockholms (84 st.) och Hallands län (69), medan det lägsta antalet — fränsett Stockholms stad — redovisas för Gotlands och Skaraborgs län (4 st.).

Kolonianordnarna utgörs företrädesvis av kommuner (eller kommunala organ för vilka kommunerna bestrider den huvudsakliga kostnaden för koloniernas drift), vilket framgår av tabell Ö. På dessa kolonier mottogs över 13 500 barn,

vilket utgjorde 39 % av samtliga barn, som vistats på koloni år 1958.

Aldersfördelning m. m. Barnens ålder framgår av tabell AA. Ca 20 % av barnen var ej fyllda 8 år, medan 66 % var i åldern 8—11 år. På kommunernas kolonier utgör de yngsta barnen blott en mindre del, medan de däremot förekommer i större utsträckning på kolonier tillhörande tbc-, nykterhets- och religiösa föreningar där ca 30 % av barnen var under 8 års ålder.

Vidare kan nämnas att de minsta kolonierna har större andel yngre barn än de övriga kolonierna. Av barnen på kolonier med mindre än 30 platser var ca 34 % under 8 år. Andelen minskade till 9 % på kolonier med 50—74 platser, men ökade sedan åter på de större ko-

Tab. AA. Barnen på kolonier fördelade efter ålder, år 1958

	Antal barn	därav, i %, i nedanstående ålder, år			
		—5	6—7	8—11	12—
Kommuner	13 606	5,9	9,5	70,9	13,8
Landsting	417	7,7	21,3	61,6	9,4
BD- o. majbl.-föreningar	5 743	5,2	14,6	66,4	13,8
Tbc- nykterhets- och religiösa föreningar ..	7 777	12,1	18,4	57,4	12,1
Övriga föreningar	5 484	6,0	7,3	64,0	22,6
Industrier, enskilda personer	1 989	9,0	16,4	62,9	11,7
Summa	35 016	7,4	12,5	65,5	14,6

Tab. AB. Utgifter per vård dag fördelade på olika poster, år 1958

	Kommuner	Lands- ting	Barnens-dags- o. majblomme- föreningar	Tbc-, nykterh.- o. religiösa föreningar	Övriga förening- ar	Industrier, enskilda personer	Samtliga kolonier
	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
<i>Utgifter</i>							
Avlöningar	3,84	3,11	2,66	2,94	3,13	3,42	3,28
Kosthåll	3,44	3,12	3,31	3,23	3,24	3,83	3,33
Lokalkostnader	0,42	0,02	0,31	0,26	0,36	0,77	0,37
Rep. och underhåll..	0,84	0,32	0,66	1,05	0,68	1,40	0,77
Värme och lyse	0,62	0,35	0,46	0,43	0,45	0,56	0,51
Läkarvård	0,18	0,16	0,18	0,14	0,14	0,32	0,17
Övriga utgifter.....	1,72	0,88	1,51	1,53	1,34	1,25	1,51
Summa utgifter per vård dag	11,05	7,97	9,10	9,57	9,84	11,56	9,94

lonierna, vilket framgår av nedanstående tablå.

	Antal barn	därav, i —7 år	i %, i åldern 8— år
—29 platser	8 953	33,6	66,4
30—49 „	12 287	17,2	82,8
50—74 „	6 798	9,2	90,8
75— „	6 978	17,3	82,7

Vistelsens längd. I genomsnitt vistades varje barn 38 dagar på koloni. Medelvårdtiden fördelad efter anordnare visar, att barn vistades längst på kolonier tillhörande »övriga föreningar» (53 dagar) och kortast på landstingens kolonier (31 dagar). Den genomsnittliga vistelsetiden hos olika kategorier anordnare framgår av följande tablå.

	Antal barn	Medeltal da- gar per barn
Kommuner	13 606	32
Landsting	417	31
BD- o. majbl. för.	5 743	40
Tbc- nykterhets- och religiösa för.	7 777	36
Övriga för.	5 484	53
Industrier, ensk. pers...	1 989	35
Samtliga	35 016	38

Personalen på kolonierna består till största delen av föreståndare, kokerskor och biträden. Det totala antalet anställda uppgick till 4 423 personer år 1958. Dessa personer förde själva med sig ca 700 barn på kolonierna, vilka

dock ej ingår i den tidigare redovisningen.

Koloniernas ekonomi. Den genomsnittliga utgiften per vård dag uppgick till 9,94 kr. år 1958 mot 9,43 kr. föregående år. Till grund för denna kalkyl ligger bearbetningsbara utgifter från 610 kolonier.

I tabell AB redovisas de olika utgiftsposterna för ett antal större anordnar-grupper. Därvid framgår att avlöningar till personalen och kosthållet var de största utgiftsposterna och tog tillsammans i anspråk 6,61 kr. eller 66 % av hela dagutgiften, medan reparationer, lokalkostnader och värme m. m. endast belöpte sig på 1,65 kr. per dag.

Tabellen visar också att smärre skillnader i kostnaderna föreligger mellan olika anordnare. De lägsta kostnaderna redovisade utom landsting barnens dags- o. majblommeföreningar (9,10 kr.) medan industrier och enskilda personer låg högst (11,56 kr.).

På vilket sätt kolonierna finansierat sin verksamhet framgår av tabell AC, där koloniernas inkomster angivits per vård dag. Största inkomstkällan är de kommunala bidragen, vilka uppgår till 1,55 kr. samt statsbidragen, 1,05 kr. per vård-

Tab. AC. Inkomster per vård dag fördelade på olika poster, år 1958

	Kom- muner	Lands- ting	Barnens- dags- o. majblom- meföre- ningar	Tbc-, nyk- terh.- o. religiösa föreningar	Övriga förening- ar	Industrier, enskilda personer	Samtli- ga ko- lonier
	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
<i>Inkomster</i>							
Kommunala bidrag	0,89	—	1,16	1,77	2,43	—	1,55
Landstings bidrag	0,11	—	0,15	0,17	0,29	—	0,18
Statsbidrag	1,30	0,50	0,84	1,06	0,99	0,34	1,05
Bidrag från Majblomman ...	0,11	—	0,27	0,64	0,20	—	0,21
» » Solstickan	0,06	—	0,14	0,31	0,32	—	0,19
» » Barnens-dag	0,24	—	0,49	0,25	0,16	—	0,25
Kapitalavkastning	0,11	—	0,22	0,35	0,20	0,55	0,19
Vårdavgifter	0,36	—	0,15	1,13	1,40	2,64	0,83
Övriga inkomster	0,53	0,03	0,50	1,07	0,75	0,43	0,64
Att täckas av huvudman....	7,35	7,44	5,18	2,81	2,60	7,60	4,85
Summa inkomst per vård dag	11,05	7,97	9,10	9,57	9,34	11,56	9,94

dag. Som framgår av tabellen täcker inte bidragen och avgifterna mer än 51 % av vårdkostnaderna, varför kolonierordnarna själva får ikläda sig de resterande kostnaderna. Dessa uppgick i genomsnitt till 4,85 kr. per vård dag år 1958.

En översikt av koloniernas finansiering får man av den efterföljande tablån, där de skilda inkomstposterna redovisas dels till sin absoluta storlek, dels till den relativa andel de utgör av totalbeloppet. Från 2 kolonier har uppgifter av skilda skäl ej kunnat erhållas.

I jämförelse med föregående år har utgifterna för koloniverksamheten ökat med drygt 200 000 kr. och uppgick år 1958 till 13 milj. kr. Av dessa kostnader svarade stat och landsting för ca 12 %

	1 000-tal kronor	%
Statens bidrag	1 370	10,6
Landstingens bidrag	238	1,8
Kommunernas bidrag	2 019	15,6
Barnens-dags bidrag	325	2,5
Majblomman o. Solstickan	518	4,0
Vårdavgifter	1 082	8,4
Övriga inkomster	1 083	8,4
Att täckas av huvudman	6 315	48,7
Summa	12 950	100

och kommunerna för drygt 40 %. Sistnämnda siffra omfattar dels »kommunernas bidrag» (15 %) och dels kostnad som täckts av kommunerna i egenkap av huvudman (25 %).

Av statens bidrag på 1,4 milj. kr. kommer ca 846 000 kr. på koloniernas drift, medan resten är bidrag till resekostnader. Driftbidraget, vilket är behovsprövat, utgick under år 1958 till 520 kolonierordnare (eller 98 % av de statsbidragssökande). Antalet barn för vilka statsbidrag utbetalats var närmare 27 700.

I »övriga inkomster» ingår dels avkastning av kapitalfonder, resultat av insamlingar av olika slag etc., dels också anslag från olika håll. Nykterhetsföreningar, som själva ordnar kolonier, erhåller således ofta medel från någon riksorganisation, vilket också ofta är fallet med religiösa och andra föreningar.

Barnvårdsanstalter för halvöppen barnavård

Anstalter för halvöppen barnavård är en gemensam beteckning för olika bar-

Tab. AD. Antal institutioner och platser

Vid slutet av år	Institutioner med				Platser			
	Dag- hem	Lek- skolor	Efter- mid- dagshem	S:a ¹	Dag- hem	Lek- skolor	Efter- mid- dagshem	S:a
1950.....	313	477	107	725	9 708	18 743	2 364	30 815
1954.....	314	640	117	885	9 974	26 415	2 337	38 726
1955.....	314	671	118	915	10 015	27 769	2 340	40 124
1956.....	302	708	112	939	10 322	30 535	2 420	43 277
1957.....	309	760	121	995	10 510	31 911	2 615	45 036
1958.....	315	795	126	1 035	10 763	33 379	2 745	46 887
därav								
Stockholm....	113	204	69	293	4 167	8 024	1 667	13 858
Göteborg.....	48	72	16	113	1 481	3 321	225	5 027
övriga landet..	154	519	41	629	5 115	22 034	853	28 002

¹ Daghem, lekskola och eftermiddagshem kombineras ofta inom en institution, varför summan av dessa överstiger summa institutioner.

navårdsinstitutioner för vård och uppfostran av barn i förskoleåldern samt yngre skolbarn under begränsad del av dygnet. Dessa institutioner är av tre slag, nämligen a) daghem för barn från spädbarnsåldern till barn i skolpliktig ålder; b) lekskolor för barn i åldern 4—7 år och c) eftermiddagshem (fritidshem) för barn som går i skolan. I den följande redogörelsen belyses utvecklingen inom detta område endast för de statsunderstödda institutionerna.

Antal institutioner och platser. I tabell AD redovisas antalet institutioner av olika slag samt deras platsantal vid slutet av åren 1950—58. Därvid framgår att verksamheten inom den halvöppna bar-

navården undergått en kraftig utveckling sedan år 1950. Framför allt gäller detta lekskoleverksamheten. Platsantalet vid lekskolorna uppgick vid utgången av 1958 till 33 379 och har sedan 1950 ökat med 78 %. Ökningen av platsantalet vid daghem och eftermiddagshem uppgick till 11 respektive 16 % under nämnda tid. Under samma tidsperiod har det totala antalet barn i de här aktuella åldrarna minskat rätt mycket, varför tillgången på platser förbättrats mer än som framgår av de givna procentalen. Mätt i relation till folkmängden har totala antalet platser ökat från 26 per 1 000 barn under 10 år till 43 mellan åren 1950 och 1958.

Av tabellen framgår vidare att insti-

Tab. AE. Antal institutioner fördelade på huvudmän 31 dec. 1956—58

	Institutioner		
	^{31/12} 1956	^{31/12} 1957	^{31/12} 1958
Landsting och kommuner.....	¹ 452	1 500	¹ 532
Föreningar.....	383	390	398
Industrier.....	33	34	34
Privata.....	71	71	71
Summa	939	995	1 035

¹ Därav 2 drivna av landsting.

Tab. AF. Personal som varit i tjänst vid de statsunderstödda institutionerna under någon del av budgetåren 1955/56, 1956/57 och 1957/58

	1955/56	1956/57	1957/58	därav nyanställda
Personal	1 598	1 701	1 766	245
därav				
förskollärare	1 534	1 636	1 706	238
barnavårdslärarinnor	25	28	22	1
förskollärare med utländsk examen....	39	37	38	6

tutionerna till största delen finns i de två största städerna. Platsantalet i Stockholm och Göteborgs institutioner var 18 900 eller ca 40 % av samtliga. Per 1 000 barn under 10 år var antalet platser 112 (enl. städernas folkmängd år 1955) jämfört med hela rikets platsantal som var 43.

Institutionernas fördelning på huvudmän. Hur de statsunderstödda institutionerna fördelar sig på huvudmän åren 1956—58 framgår av tabell AE. Som synes har kommunernas (och landstingens) andel av institutionerna ökat något och var vid slutet av år 1958 drygt 50 % av samtliga. För 42 % av institutionerna stod olika föreningar och industrier som huvudmän, medan endast 7 % drevs i privat regi.

Personalen på institutionerna. Personalen vid daghem, lekskolor och eftermiddagshem utgörs av föreståndarinnor,

förskollärare — tidigare barntädgårdslärarinnor — barnsköterskor, ekonomipersonal och övrig personal. Av förskollärarna, som tjänstgör som föreståndarinnor eller avdelningslärarinnor, krävs utbildning vid statsunderstött förskoleseminarium. Ett fåtal med annan utbildning har erhållit dispens. Antalet föreståndarinnor inklusive avdelningslärarinnor vid de statsunderstödda institutionerna under de tre senaste budgetåren redovisas i tabell AF som även visar antalet förskollärare med utländsk examen.

Som framgår av tabellen har antalet verksamma förskollärare ökat med drygt 10 % mellan budgetåren 1955/56 och 1957/58. Antalet nyanställda har däremot varit konstant eller ca 240 per år liksom även antalet återanställda (ca 50 per år). Avgången från institutionerna, vars främsta orsak är giftermål, var budgetåret 1957/58 233 eller ca 13 %. Av materialet framgår vidare att av de under budgetåret 1957/58 nyanställda

	Statens stöd (1 000-tal kr.)		
	Arvsfonden	Driftbidrag till institu- tioner	Driftbidrag till förskole- seminarier
1955/56	685	3 011	291
1956/57	471	3 054	382
1957/58	551	4 052 ¹	384
1958/59	877	4 214 ¹	449

¹ Ytterligare 24 000 kr för 1957/58 och 91 000 kr för 1958/59, har anslagits till praktiska försök med nya verksamhetsformer inom den halvöppna barnavården och för barns sommarvistelse.

70 % (eller 166) utexaminerades under 1957. Betraktar man till sist förskollärarnas åldersfördelning vid utgången av år 1957 framgår att ca hälften var under 30 år, medan blott 12 % var över 45 år. Medelåldern var 33 år.

Formerna för statens stöd. Det statliga stödet till den halvöppna barnavården kan utgå i tre former: 1) engångs-

bidrag från allmänna arvsfonden till inrättande av daghem, lekskolor och eftermiddagshem ävensom till sanering eller ombyggnad av redan befintliga sådana institutioner; 2) driftbidrag till institutionerna och 3) driftbidrag till förskoleseminarier för utbildning av personal. Bidragens storlek under de senaste budgetåren framgår av tablån på sid. 40.

IV. Ungdomsvårdsskolorna år 1958

Ungdomsvårdsskolorna, officiellt betecknade skolor tillhörande barn- och ungdomsvården, är skolor eller skolavdelningar för vård av barn och ungdom som omhändertagits av barnavårdsnämnden för skyddsupfostran på grund av visad vanart. Dessa skolor indelas i följande tre grupper: a) skolhem för barn i skolpliktig ålder; b) yrkesskolor för barn och ungdom som avslutat sin skolgång, samt c) hemskolor för väntande mödrar och mödrar med späda barn. Dessutom erhåller barnen och ungdomarna, såsom villkorligt utskrivna eller utackorderade, vård bl. a. i enskilt hem.

Antal skolor, elever m. m. Antalet skolor vid slutet av år 1958 var 22, som framgår av tabell AG, eller detsamma som under föregående år. Av dessa skolor var 14 avsedda för manliga elever, varav 4 skolhem, 9 yrkesskolor och 1 kombinerat skolhem och yrkesskola. Platsantalet på ungdomsvårdsskolorna var vid utgången av år 1958 mindre än vid samma tidpunkt året innan, eller 728 mot 781. Av platserna var 514 eller 71 % avsedda för manligt klientel.

Som syns av tabellen var elevantalet den 31 december 1958 1 502 — en ökning av 47 sedan föregående år. Av dessa

Tab. AG. Ungdomsvårdsskolorna vid slutet av åren 1955—58

	Antal skolor	disp. antal platser	därav för pojkar	Antal ungdomar under skolans tillsyn	därav intagna på skolorna	villkorligt utskrivna	utackorderade
Skolhem ¹	6	191	171	340	167	120	35
Yrkesskolor ¹	16	523	343	1 123	567	468	106
Hemskola	1	15	.	39	16	21	2
Summa 1958 ² 22		728	514	1 502	750	609	143
1957 ² 22		³ 781	554	1 455	714	635	106
1956 ² 22		³ 758	..	1 452	698	661	93
1955 ² 22		³ 763	..	1 368	649	646	73

¹ Beträffande Lövsta har alla elever födda 1945 el. senare förts till skolhemmet medan resten förts till yrkesskolan.

² Utgör nettoantalet skolor.

³ Avser antalet fastställda platser.

elever vistades emellertid knappt hälften (eller 750 barn och ungdomar) på skolorna, medan 41 % av eleverna var villkorligt utskrivna och 10 % utackorderade. Av eleverna var 482 (32 %) flickor.

Vid årsskiftet 1958/59 var antalet elever på skolorna 750 vilket betyder att de disponibla platserna var belagda till 103 %. Den högsta beläggningen redovisade yrkesskolorna där elevantalet överskred antalet platser med 45. För övrigt kan nämnas att 263 ungdomar stod på skolornas väntelistor den 31 december 1958. Av dessa ungdomar väntade närmare 90 % på plats på yrkesskola.

Antal elever som	
nyintagits	538
återintagits efter utackordering eller villkorlig utskrivning	472
utackorderats	187
villkorligt utskrivits	711
slutligt utskrivits	343
utskrivits för avtjänande av straff ..	129
• för vård på annan anstalt m. m.	20

Förändringar i elevantalet. I ovanstående tablå redovisas förändringarna i antalet elever under år 1958, dvs. antalet nyintagna, återintagna, utackorderade och utskrivna.

Antalet nyintagna som under år 1958 var 538 var högre än under de två föregående åren (443 år 1957 och 495 år 1956). Vidare kan nämnas att 127 elever under året överflyttats till annan ungdomsvårdsskola och att av de utackorderade och villkorligt utskrivna barnen och ungdomarna ungefär en fem-

tedel återintagits en eller flera gånger under året.

Elevernas ålder. Elevernas fördelning efter ålder och kön vid slutet av år 1958 redovisas i nedanstående tablå.

Det framgår att pojkarna genomgående var yngre än flickorna, liksom att flertalet elever (ca 64 %) befann sig i 15—17-årsåldern. Det framgår vidare att mycket få ungdomar blev utackorderade eller villkorligt utskrivna före fyllda 15 år. Av materialet kan dessutom utläsas att av de nyintagna barnen och ungdomarna 81 % var under 18 år, huvudsakligen i åldern 15—17 år, medan bland de avgångna ca 90 % var över 18 år. Medelåldern för skolhemseleverna var ca 16 år medan den för yrkesskoleleverna var drygt 18 år och för flickorna på hemskolan drygt 19 år.

Eleverna fördelade efter vanartsfaktorer. De barn och ungdomar som är elever vid ungdomsvårdsskolorna har omhändertagits på grund av visad vanart. På vilket sätt denna tagit sig uttryck redovisas i tabell AH, i vilken eleverna fördelats efter orsakerna till omhändertagandet. Därvid har eleverna fördelats efter samtliga angivna vanartsfaktorer och förekommer sålunda i vissa fall under flera av de angivna faktorerna.

Som framgår av tabellen förefinns betydande skillnader i den procentuella fördelningen efter olika vanartsfaktorer mellan de från föregående år kvarvarande eleverna och de under 1958 ny-

Antal elever	I skolorna			Villkorligt utskrivna eller utackorderade		
	Pojkar	Flickor	Tillhopa	Pojkar	Flickor	Tillhopa
därav, i %, i åldern	530	220	750	490	262	752
9—14 år	19,4	10,0	16,7	7,1	0,8	4,9
15—17 "	64,7	61,8	63,9	50,4	30,5	43,5
18 år och däröver	15,8	28,2	19,5	42,4	68,7	51,6

Tab. AH. Fördelning enligt vanartstyp

	Kvarvarande		Flickor		Nyttillkomna		Flickor	
	Pojkar		Flickor		Pojkar		Flickor	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Antal elever	1 020		482		375		163	
därav omhändertagna på grund av								
allmän svårfostran	167	16,4	95	19,7	39	10,4	17	10,4
skolkning, skolrubbing	229	22,5	92	19,1	64	17,1	17	10,4
billån	304	29,8	15	3,1	161	42,9	5	3,1
andra egendomsbrott	863	84,6	159	33,0	340	90,7	59	36,2
misshandel	47	4,6	6	1,2	17	4,5	1	0,6
sexuell vanart	62	6,1	263	54,6	21	5,6	96	58,9
vagabondering	93	9,1	156	32,4	52	13,9	101	62,0
alkoholmissbruk	137	13,4	70	14,5	66	17,6	30	18,4
annan vanart	34	3,3	3	0,6	10	2,7	—	—

tillkomna. En av anledningarna torde vara att en viss eftersläpning efter en omläggning av redovisningssystemet till att omfatta fler än en orsaksfaktor gör sig gällande, varför inga direkta jämförelser mellan de båda grupperna därigenom kan göras.

Av tabellen framgår dock att den ojämförligt vanligaste orsaken till omhändertagande av pojkar är »andra egendomsbrott» (dvs. andra än billån). För denna vanartsfaktor hade över 90 % av de nytillkomna redovisats. De näst vanligaste faktorerna bland de nytillkomna pojkarna var billån, och alkoholmissbruk för vilka 43 % resp.

18 % var antecknade. Bland de nytillkomna flickorna var sexuell vanart (i 59 % av fallen), vagabondering (62 %) och »andra egendomsbrott» (36 %) de mest förekommande vanartsfaktorerna.

Vårdtidens längd. De slutligt utskrivna elevernas fördelning efter den sammanlagda tid, som de vistats på ungdomsvårdsskola, varit utackorderade eller villkorligt utskrivna redovisas i nedanstående tablå, där även den genomsnittliga vårdtiden per elev beräknats för olika vård sätt.

Som framgår hade de slutligt utskrivna eleverna i genomsnitt tillbringat 18 månader på skolorna, medan medelvårdtiden som utackorderad var 16 mån. och som villkorligt utskrivna 22 mån. Av tablån framgår vidare att flickornas vårdtid är något kortare än pojkarnas. Beträffande vårdtidens längd på skolorna är den längst på skolhemmen (ca 2,2 år) och kortast på yrkesskolorna (ca 1,4 år). För övrigt kan tilläggas att medan vårdtiden på skolorna minskat endast obetydligt de senaste åren, visar den genomsnittliga utackorderingstiden en ökning från 1954 med ca 7 mån., medan däremot tiden för den villkorliga utskriv-

Antal slutligt utskrivna elever . . .	Vård sätt		
	I skola	Utackorderade	Villkorligt utskrivna
343	83	319	
därav vårdade nedanstående antal dagar			
— 299 ..	97	37	42
300— 499 ..	113	16	93
500— 999 ..	90	21	128
1 000—1 499 ..	27	7	47
1 500—1 999 ..	10	1	6
mer än 2 000 ..	6	1	3
Vårdtid, medelantal dagar per elev . . .	542	467	658
därav för			
pojkar	546	592	651
flickor	534	296	671

ningen minskat med 5 mån. under samma tid.

Den totala medelvårdtiden för de 343 från skola slutligt utskrivna eleverna var 3,5 år. Denna siffra omfattar samtliga perioder på skolan samt tiden som ut-

ackorderad och villkorligt utskriven. För de olika skoltyperna (= från den skola eleven utskrevs) var totala medelvårdtiden följande: För skolhem 5,0 år, och för yrkesskola 3,0 år.

